ЈП"НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА"

ПЛАН УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ТАРА -НАТУРА 2000-

2012.БАЈИНА БАШТА

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ "НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА"-БАЈИНА БАШТА-

ПЛАН УПРАВЉАЊА
НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА
-НАТУРА 2000-
(пилот пројекат)

Део радног тима за израду Плана управљања-Митровац

Обрађивачи: Милица Томић-дипл.инж.шум
Маријана Јосиповић-дипл.биол.
Марија Рајаковић-дипл.инж.шум.
Александар Ђурић-дипл.инж.шум.
Душко Саковић-дипл.инж.шум.
Марко Драгојловић-дипл.инж.шум
Ранко Милановић-дипл.туризмолог
Миодраг Петровић-дипл.инж.шум.
Милан Малинић-дипл.инж.шум.
Синиша Јевтић-инж.пољоп.

Руководилац: др Бобан Томић

САДРЖАЈ

0 .РЕЗИМЕ 4

1. ЗАКОНОДАВНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ОСНОВ 5

2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА 6
2.1. Географски положај и границе 6
2.2. Климатске карактеристике 7
2.3. Геоморфолошке карактеристике 7
2.4. Геолошке карактеристике 8
2.5. Педолошке карактеристике 9
2.6. Хидролошке карактеристике 10
2.7. Биолошка разноврсност и природне карактеристике подручја 11
2.8. Режими заштите у Националном парку Тара 13
3. СПИСАК И АКТУЕЛНА СТАНИШТА И ВРСТА 16
3.1 Листа потенцијалних станишта и врста за Национални парк" Тара" 16
3.2 Индикатори и процена локалног статуса заштите станишта 21
3.2.1 Шумска станишта 22
3.2.2 Ливадска , хазмофитска и влажна станишта 30
3.3 Индикатори и процена локалног статуса заштите врста 33
3.3.1Процена локалног статуса заштите животињских врста на подручју НП "Тара" 34
3.3.2 Процена локалног статуса заштите биљних врста на подручју НП "Тара" 61
4. ЦИЉЕВИ ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТЕ 63
-одржавање (врста и станишта)
-унапређење и развој
-ревитализација постојећих врста
5. КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА(утицај и претње) 67
6. ПЛАНИРАЊЕ И ДЕФИНИСАЊЕ МЕРА ЗАШТИТЕ 69
7. ФИНАНСИРАЊЕ, СРЕДСТВА И ЗАДУЖЕЊА 73
8. ПРАЋЕЊЕ И КОНТРОЛА ЕФИКАСНОСТИ 73
9.РЕЗУЛТАТИ УЧЕШЋА ЈАВНОСТИ 75
10. ПРИМЕНА МЕРА 76
11. ИЗВОРИ ПОДАТАКА 77
12. АДРЕСЕ 78

0.РЕЗИМЕ

Нацрт плана управљања Националног парка Тара-Натура 2000, урађен је као пилот пројекат у оквиру Твининг пројекта СП07-ИБ-ЕН-02 "Јачање административних капацитета заштићених подручја у Србији-Натура 2000", који се спроводи у партнерству између Министарства животне средине, рударства и просторног планирања, као партнера из Србије, са једне стране и аустријске Агенције за животну средину и грчке организације Европски центар за јавно право, са друге стране.

Обрађивач пилот плана управљања Националног парка Тара-Натура 2000 је ЈП"Национални парк Тара"-Бајина Башта као управљач Националног парка Тара, уз стручну помоћ Министарства заштите животне средине, рударства и просторног планирања и Завода за заштиту природе Србије. Руководилац пројекта Натура 2000 за Србију је Радислав Момиров, сарадници Јелена Дучић и Душан Огњановић из Министартва заштите животне средине, рударства и просторног планирања. Сарадници на пројекту из Завода за заштиту природе Србије су др Драгана Остојић, мр Предраг Лазаревић, мр Ненад Секулић, Владан Бједов и Дејан Баковић.

Саветници на изради Плана управљања Натура 2000, а у оквиру пројекта "Јачање административних капацитета заштићених подручја у Србији-Натура 2000" су Bernd Perpacher-стални Твининг саветник, Катарина Вукшић -асистент сталног Твининг саветника и експерт Thomas Ellmauer (Аустрија).

1. ЗАКОНОДАВНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ОСНОВ

Према националном законодавству, Национални парк Тара је природно добро од националног значаја, прве категорије, под посебном је заштитом државе, у складу са Законом о заштити природе ("Сл.гл.РС"бр. 36/2009 и 86/2010). Овај закон представља основни правни пропис којим се уређује заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине, управљање и документи неопходни за управљање.
Према класификацији Светске уније за заштиту природе (ИУЦН), Национални парк Тара је друга категорија - природно подручје издвојено са сврхом заштите читавих екосистема, процеса у њима и врста на начин да оне представљају основу за едукативне, рекреативне и посетитељске активности.

Основи просторно-плански документ у Републици Србији је Просторни план Републике Србије, као оквирни документ за израду Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Тара ("Сл.гл.РС"број 100/2010.). То је основни законски документ планирања, управљања,коришћења и очувања подручја Националног парка Тара.

У Националном парку Тара, као заштићеним природном добру, заштита, управљање, коришћење, као и развојне активности спроводе се на основу Плана управљања.

Шире подручје Таре идентификовано је као подручје значајно за биљке (Important Plant Areas – IPA) и као подручје значајно за птице – (Important Bird Areas – IBA) CODE: IBA026SRB. Поред тога, од 2003. године подручје Националног парка „Тара" представља и одабрано подручје за дневне лептире у Србији (Prime Butterfly Areas in Serbia – PBA).

Правни основ избора међународно значајних подручја (IBA, IPA, PBA) чине акти које је ратификовала СР Југославија: Декларација UN о животној средини и развоју, Агенда 21, Конвенција о биолошкој разноврсности и други акти. Године 1993. СР Југославија је усвојила и „Резолуцију о политици заштите животне средине у СР Југославији" и „Резолуцији о политици очувања биодиверзитета у Ср Југославији".

У оквиру EMERALD мреже, подручје Таре је идентификовано као значајно подручје (TAPA YUSRB009). EMERALD представља еколошку мрежу састављену од Подручја од посебне важности за заштиту природе (ASCI), односно просторних целина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности. Пројекат је покренуо Савет Европе као део активности које произилазе из примене *Конвенције о очувању дивљег биљног и животињског света и природних станишта Европе*, тзв. Бернске конвенције.

Овом конвенцијом, која је усвојена 1979. године (Репубилка Србија је потписала и ратификовала конвенцију), регулише се заштита угрожених дивљих биљних и

животињских врста и одређених типова станишта.

Национални парк „Тара“ са Заовинама и Мокром Гором је номиновано од стране МАВ комитета као потенцијални резерват биосфере, који ће имати прекогранични карактер јер ће обухватати и подручје у БиХ.

Простор Таре проглашен је Националним парком 1981. године Законом о Националном парку „Тара“ ("Службени гласник СР Србије" бр. 41/81) у укупној површини од 19.175,00 ha. Од тада до данас извршено је низ допуна и измена постојећег Закона и то: 1983, и 1988. године, да би 1993. године био донет Закон о националним парковима ("Службени гласник Републике Србије" бр. 39/93.). Покренут је поступка за доношење новог Закона о националном парку „Тара“ , током 2011. године.

2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА

2.1. Географски положај и границе

Планина Тара представља површ динарског правца пружања. Припада делу старовлашких планина (Старовлашка-рашка висија). Налази се на крајњем западу Србије захватајући подручје ограничено лактастим током Дрине између Вишеграда и Бајине Баште. У најужем делу Таре смештена је планина Звезда, која је од ње природно одвојена Клисуром Дервенте. На источној страни Тара је одвојена од површи Поникава Солотушком реком, а на јужној Златибором и Креманском котлином. По надморским висинама, Тара спада у средње високе планине, чија је просечна надморска висина 1.200 метара. Највиши врх је Козји рид – 1.591 метар.

Подручје се налази између 43□ 52' и 44□ 02' северне географске ширине и 19□ 15' и 19□ 38' источне географске дужине од Гринича.

Поседовне и правне прилике

Према Просторном плану подручје Националног парка налази се на територији општине Бајина Башта у оквиру 10 катастарских општина и укупна површина Парка износи 19 175 ha.

Према утврђеним границама, подручје Националног парка налази се на територији општине Бајина Башта у оквиру 10 катастарских општина: Јагоштица, Растиште, Заовине, Коњска Река, Перућац, Бесеровина, Зауглине, Мала Рача, Рача и Солотуша.

Табела 1. КО Националног парка Тара

КО	Површина (ha)
1. Јагоштица	4 315
2. Растиште	6 185
3. Заовине	1 115
4. Коњска река	968
5. Перућац	958
6. Бесеровина	1 565
7. Зауглине	724
8. Рача	948
9. Мала река	1 717

10. Солотуша	680
Укупно:	**19 175**

У државном власништву на територији Парка налазе се државне шуме и шумско земљиште укупне површине 11.545,6 ха. Приватно земљиште је укупне површине 6753 ха, црквено 858,6 ха и задружне шуме обухватају 16,75 ха. Од укупне повешине парка под шумом је 15463,9ха или 80 % укупне површине парка.

2.2. Климатске карактеристике

Планина Тара припада зони умерено-континенталне климе која има специфичну макроклиму условљену даљином од мора, карактеристикама геолошке подлоге и ороедафских услова уопште, а посебно близином кањона Дрине. Влажна струјања из тог правца, као и свакодневне магле које се дижу са Дрине, дају ту посебну специфичност макроклиме Таре, што је истовремено осетно диференцира од климатских услова.

Општа годишња дистрибуција падавина и температуре добијена на основу двадесетогодишњих мерења у периоду од 1970-1990. године, јасно показују да регионална клима планине Таре припада умерено континенталном или VI типу климе према Walter i Lieth-u (1967.), у извесној мери модификоване планинским утицајима. Тачније, клима Таре припада благо измењеном нешто хумиднијем VI 2б подтипу карактеристичном за средишњи низ централних и источних Динарида који се одликује незнатним смањењем падавина током лета под утицајем медитеранске климе. Повећана количина падавина, изнад 1.000 mm годишње последица је орографских услова и алпских утицаја који преко Динарида којима и Тара припада, допиру до ове планине.

Упоређујући климадијаграме планине Таре и Балканског полуострва и Европе уочава се сличност са климадијаграмима средњеевропског типа западног дела Балканског полуострва, док би у односу на Европу, климадијаграми Таре били најближи прелазној лишћарско-четинарској зони јужне Скандинавије.

2.3. Геоморфолошке карактеристике

У геоморфолошком смислу подручје Националног парка "Тара" обухвата две природне целине, односно два масива Тару у ужем смислу и Звезду које раздваја басен и кањон Дервенте. Основне орографске карактеристике су одређене мозаиком планинских узвишења и изванредно изражених површина које су испресецане дубоко усеченим долинама реке Раче, Дервенте и Белог Рзава као и Брусничког, Солотушког, Алушког и других потока. Са севера и северо-запада Национални парк „Тара“ оивичавају моћне кречњачке стене кањона Дрине чије висине досежу и преко 1000 метара надморске висине.

Према наводима Гајић, M.et al (1992) масив Таре се сходно надморској висини и геолошком саставу може разграничити на две одвојене и изразите површи. Виша површ, просечне надморске висине од око 1280 m, нагнута је од југа према северу а њен просечан нагиб износи 44%. Испресецана је сувим долинама и увалама са израженим крашким облицима, нарочито у средишњем делу површи али без комплетне серије крашких облика (од шкрапа до крашких поља) што је последица хемијског састава карстних кречњака, а што је с друге стране условило развој "зеленог или покривеног карста".

Ерозионог порекла је и нижа површ која досеже до 1000 m н.в. Карактерише је

поодмакла фаза крашког процеса, те су местимично (део Калуђерских бара на пр.) кречњачке партије потпуно уништене, или пак сведене на мање површи (делови Калуђерских бара, Шљивовица на пр.). Тако долази до смене крашког процеса са флувијалним (рад понорница, потока и река).

Садашњи рељеф подручја - Националног парка "Тара" настао је узајамним дејством ендогених и егзогених геолошких процеса који су моделирали геолошку подлогу. Ендогени процеси условили су формирање планинских масива Тара и Звезда, док су егзогеним процесима створени мезо- и микропластика на иницијалној тектонској основи.

Све планине припадају динарском типу, и мада су кречњаци веома развијени нема заступљених свих крашких облика. Ово је последица хемијског састава присутних кречњака, а и условило је развој "зеленог или покривеног крша". У оквиру националног парка распрострањене су и стене код којих преовлађује механичко распадање (серпентини, шкриљци...).

Поред ових природних геоморфолошких процеса присутан је, иако још не преовлађујући антропогени процс.

2.4.Геолошке карактеристике

Стене овог подручја различитог састава и склопа, условиле су различите морфолошке, педолошке и друге карактеристике. Најстарији седименти су палеозоијске старости (С). Издвојени су на североисточним падинама Таре, а на укупној површини Парка немају веће распрострањење.

Преко ових седимената леже мезозоијски седименти који имају највеће распрострањење на овом подручју.

Доњотријаски седименти (T_1) леже трансгресивно преко карбонске јединице дринског развића и јављају се као танка зона непосредно уз дрински палеозоик. У њима доминира и кластична и карбонатна фација. Седименти средњег и горњег тријаса (T_2 и T_3), значајно распрострањени ободом Парка, чине главну масу кречњачких седимената Таре и Звезде. Творевине ова два одељка приказане су као јединствена јединица ($T_{2,3}$) непосредно уз јужну границу парка док су на његовом северном ободу расчлањене (T_2, T_3).

Седименти стварани у горњем тријасу (T_3) на Тари и Звезди леже преко спрудних творевина средњег тријаса. У јужном делу Заовина, ове седименте представљају масивни, слојевити до банковити кречњаци, чија се дебљина смањује од севера према југу

Јурски седименти (J) имају ограничено распрострањење и јављају се у западном делу Парка, а представљени су кречњацима и јединицом која припада дијабаз-рожњачкој формацији, а у југозападном делу већој маси изливних вулканита, габро-дијабазног комплекса. Овај комплекс изграђују скоро непропусне стене као глинци, пешчари, рожнаци, плочасти силификовани кречњаци и дијабази. Кречњаци су слојевити ређе банковити и грудвасти, а издвојени су на Звезди и јужном делу Таре на врло малом подручју и леже преко творевина горњег тријаса а испод дијабаз-рожначке формације.

Стене јурске старости су такође и серпентинисани перидотити и харцбургити, који припадају Златиборском масиву. Израженије масе ових стена налази се у југоисточном делу подручја, и имају све карактеристике као и матични - Златиборски масив, односно одликује их веома испуцала средина са карактеристичном, неправилном мрежом пукотина и прслина, чији интензитет опада са дубином.Горњокредни седименти (K_2) леже трансгресивно преко јурских и тријаских формација и граде маркантну белорзавску

синклиналу дужине 35 и ширине 2,5 *km*. Захватају југозападно и јужно подручје парка Тара, а заступљени су ценомански ($К_{21}$) грубозрни и крупнозрни кластити и ценоман-туронски ($К_{21,2}$) лапоровито-карбонатни седименти.

Квартарни седименти представљени су делувијалним, пролувијално-делувијалним и пролувијалним засторима као и плавинским лепезама, терасним и алувијалним седиментима.

На територији Заовина распрострањени су и кенозојски седименти, односно творевине квартарне старости.

Седименти квартарне старости заузимају веће пространство само око Караклија. У оквиру ових творевина издвојени су делувијални застори, и алувијални (al) седименти.

Делувијално-пролувијални седименти настају развојем падинских процеса, односно површинским спирањем и повременим наглим акумулацијама бујичног карактера.

Алувијалне наслаге су распрострањене у долинама мањих водотокова. Изграђују их шљункови, пескови и суглине, а дебљина је местимице већа од 5 метара.

2.5.Педолошке карактеристике

Географски положај Таре, њене орографске карактеристике, хетерогеност геолошке грађе, климатске одлике, као и карактер вегетације условили су разноврсност типова земљишта. Земљишта Таре, детаљно су проучавали Антић, М. ет ал (1968), када наводе да се на кречњацима Таре јавља комплетна генетичка серија земљишта од кречног сирозема, преко проторендзина (органогена црница на кречњаку[1]), правих рендзина, браунизираних рендзина, затим terra fusce (смеђе земљиште на кречњаку[1]), лесивираних стадијума terra fusce (илимеризовано смеђе земљиште на кречњаку[1]) и завршним стадијумом избељене terra fusce и terra fusce - псеудоглеј (лесиве-псеудоглеј на кречњаку[1]).

Поред земљишта на кречњацима на планини Тари образована су и земљишта на серпентинитима и перидотитима као и земљишта на силикатним стенама.

На базичним и ултрабазичним силикатним стенама серпентинитима и перидотитима јављају се посмеђена серпентинска рендзина (посмеђено хумусно-силикатно земљиште) и смеђе земљиште на серпентиниту.

На киселим силикатним стенама верфенским шкриљцима и пешчарима налазе се хумусно силикатно земљиште на шкриљцима, кисело смеђе земљиште на шкриљцима и кисело смеђе земљиште на пешчару.

2.6.Хидролошке карактеристике

Сви речни токови истражног подручја припадају сливу Дунава односно Црноморском сливу. Регионално посматрано већина токова припада сливу Дрине, док само неколико токова јужног дела Таре (делови Доброг и Љутог Поља, као и Калуђерских Бара) припадају сливу Ђетиње, односно Западне Мораве. Дренирање кречњачких терена Таре одвија се у Дрину и Ђетињу, у зависности од правца подземних вода, а како нису вршена мерења, то ни прецизна граница ова два слива није одређена.

---

1 Према класификацији земљишта Шкорић, А., et all 1985.

Слив реке Дрине. Најмаркантнија речна долина истражног подручја према својим хидрографским карактеристикама указује на композитни карактер долине Дрине од Клотијевачке клисуре па све до испод Бајине Баште Иако готово сви токови припадају сливу Дрине, ниже ће бити приказани као посебни сливови ради прегледности.

Слив Белог Рзава. Бели Рзав извире испод Сјенича и Рајове Равни, а протиче готово средином Црног Врха, у правцу запад-исток и испод Оглавка и Бурина скреће ка југо-истоку. Од извора до састава са Црним Рзавом има дужину од 29,1 km и површину слива 288 km^2. Значајније притоке, поред низа мањих повремених и сталних водотока, са леве стране су: Коњска река, Змајевски поток и Липовица, а Вежања и Скакавац са десне стране На основу изнетог, Бели Рзав

са притокама припада ниво - плувијалном типу речног режима (Динић М.).

Слив Дервенте. Река Дервента настаје код засеока Седаљке спајањем више изворишних кракова и дужине је 7,5 km. Површина сливног подручја износи 32 km^2. Најзначајније притоке су Алушки, Кремића, Јокића, Ровињски и Козлански поток као и други мањи водотоци повремени и стални. Река Дервента као и други водотоци на Тари има бујични карактер.

Слив Брусничког потока. Водоток Бруснички поток спада у дуже токове истражног подручја, а притоке које сачињавају овај слив су: Галинска река, Омарска река, Срењи поток и други повремени и стални токови.

Слив реке Ђетиње. Река Ђетиња прихвата воде неколико токова међу којима су најзначајнији Коњска река и Рача.

Слив Раче. Изворишни део водотока Рача налази се на Калуђерским Барама, а дужина тока износи 14,2 km. Површина сливног подручја износи око 75 $кkm^2$. Ова река поред свог дела који представља стални водоток, у кречњачком подручју има карактер понорнице што се задржава све до њеног врела. Само за време јачих падавина, када је притицај већи од водопропусности она губи карактер понорнице.

Поред наведених водотока и њихових хидрографских система на истраженом подручју постоји и неколико понорница. Густина речне мреже на Тари у директној је вези са геолошком грађом терена тако да су регистроване велике разлике у густини речне мреже између кречњачких - водопропусних и вододрживих седимента (серпентинити, флиш...).

На хидролошке појаве посредно утиче и рељеф терена и то просечни нагиб падина од 40^0 и више степени условио је да кишница доспе за кратко време у речне токове. Највећи дневни протицај очекује се у априлу и почетком маја, као последица јаких киша и отапања снега. Најмањи дневни протицај очекује се у августу и септембру обзиром да је земљиште најсушније, а и сума падавина мала. На основу изнетог режима већине река истражног подручја припада плувиометријском режиму, што је условило код већине бујични карактер.

2.7. Биолошка разноврсност и природне карактеристике подручја

Подручје Националног парка Тара карактеришу мозаично распоређени екосистемми и често контрасни предели од оних који по својој структури подсећају на бореалне тајге са тресетиштима, преко типичних средњеевропских листопадних шума до субмедитеранских кречњачких или серпентинских камењара и стена. Ови екосистеми су станишта великог броја врста, које су махом ендемичног и реликтног карактера, као и оних

врста које су у већем делу јужне Европе драстично проређене, а њихове популације структурно неуравнотежене и опадајуће.

Простор Националног парка Тара представља типично шумско подручје, а по својој очуваности и разноврсности шумских екосистема, од којих су многи реликтног карактера, спада у најбогатија и највредније шумска подручја Европе. Шумска вегетација планине Таре има једну основну специфичност у односу на

друге планине Балканског полуострва: иако на планини доминирају мешовите тродоминантне шуме смрче, јеле и букве (*Piceo-Abieti-Fagetum Čoli.65*), и то на преко 85% шумских површина, на овој планини налази се већи број реликтних и ендемореликтних шумских заједница са омориком, црним бором и другим врстама, које су на знатним површинама, тако да дају основни фитогеографски, фитоценолошки и флористичко-еколошки печат Националном парку Тара. "(Мишић 95.).

Табела 2.Општи карактер подручја (извод из СДФ формулара)

Разред станишта	površina [%]
Морска подручја, увале	
Плимске реке, естуари, равни муља, пешнае равни, лагуне укључујући басене солана)	
Слатине, слани пашњаци, слане степе	
Обалне пешчане дуне, пешчане плаже,	
Шиндра, морске стене , острвца	
Копнене водене површине (стајаћавода, текућа вода)	1.5
Тресетишта, мочваре , баре	
Вресиште, жбуње, макија и гариг, фригана	0.1
Суви пашњаци, степе	
Влажни пашњаци, мезофилни пашњаци	
Алпски и суб-алпски пашњаци	
Екстезивне житне културе (укључујући и културе са ротацијом)	
Пиринчана поља	
Побољшани пашњаци	
Друга обрадива земљишта	
Листопадне шуме	9.9
Четинарске шуме	17.5
Зимзелене шуме	
Мешовите шуме	51.4
Вештачке шумске монокултуре (нпр.плантаже топола или егзотичног дрвећа)	1

Култивисане површине без шуме, засађене дрвенастим биљкама (укључујући воћњаке , винограде)	
Стене , осулине , пешчаре, подручја са сталним снегом и ледом	4.4
Друго земљиште (укључујући градове села, путеве, индустријска подручја , површине за отпад)	
Морска и обалска станишта (опште) *	
Травна и жбунаста станишта (опште)*	12
Шумска станишта (опште)*	1.3
Пољопривредна станишта (опште)*	0.9
Укупна покривеност станишта:	100.00%

На Тари је идентификовано преко 40 лишћарских, лишћарско-четинарских и четинарских фитоценоза, затим 1156 врста васкуларне флоре што чини 1/3 укупне флоре Србије. Од заступљених биљних врста 76 су ендемичне врсте.

Према резултатима досадашњих истраживања, подручје Таре насељава преко 40 врста сисара , око 140 врста птица(а реална бројност врста се креће око 170 врста), 23 врсте водоземаца и гмизаваца и 19 врста риба .

2.8. Режими заштите у Националном парку Тара

На подручју Националног парка Тара, у погледу режима заштите постоје три зоне или три степена заштите.Преглед површине парка по зонама и режимима заштите је:

Однос површина са режимом I, II и III степена заштите у односу на укупну површину заштићеног природног добра приказан је у табели:

Табела 3. Зоне заштите у НП "Тара":

Зоне заштите	Површина у ha	% учешће
I степен	2959,25	15,4
II степен	7721,89	40,2
III степен	8493,86	44,4
Укупна заштићена површина природног добра	19175,00	100,00

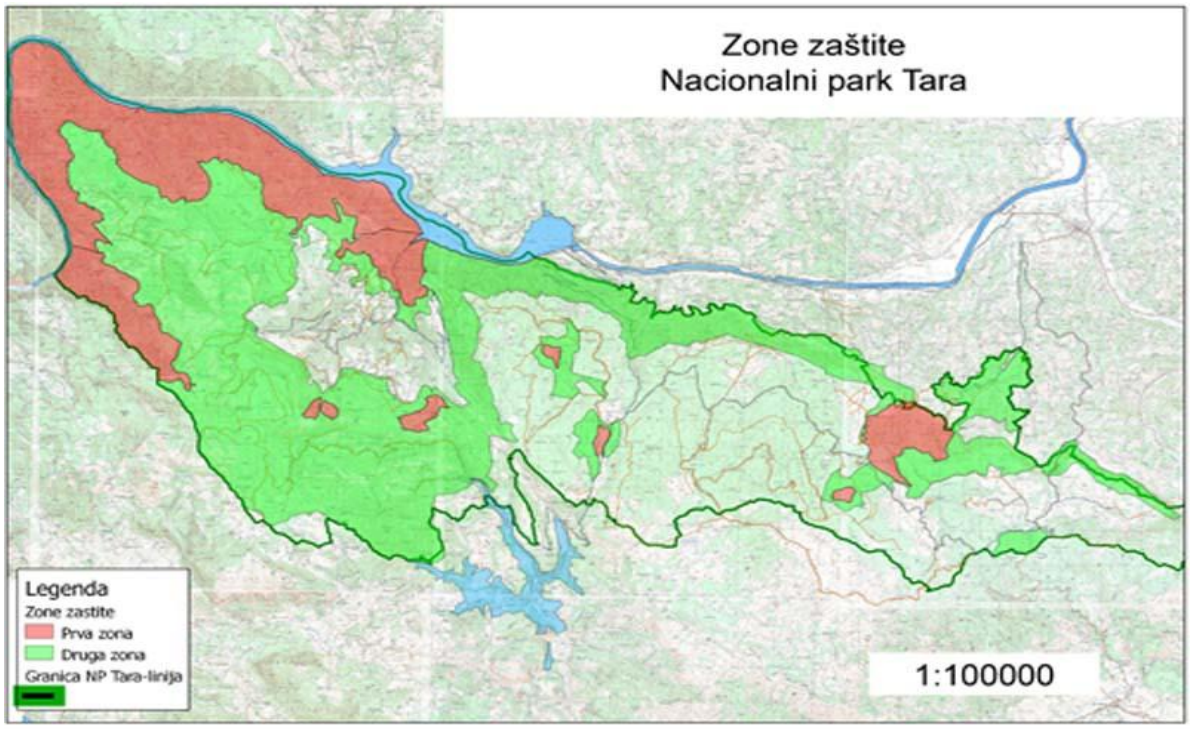

Слика1. Зоне заштите НП"Тара

Површинска заступљеност зона заштите је у доброј мери уједначена и са аспекта потребе очувања и унапређивања шума.

Зона I степена заштите

У овом режиму се налазе најзначајније природне вредности Националног парка „Тара" обухваћене са 10 строгих природних резервата. Сваки резерват обухвата неки природни феномен и у начелу је изузетан. Основни циљеви издвајања резервата су чување затеченог стања, обезбеђење услова за стални развој (без утицаја човека) и изучавање развојних фаза и појава. Укупна површина у режиму заштите I степена износи 2.959,25 ha.

Мере заштите I степена

Мере заштите су одређене на основу Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије" бр. 36/09 и 88/10).

Режим заштите I степена - строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Режим заштите I степена:

1) забрањује коришћење природних ресурса и изградњу објеката;

2) ограничава радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

Шуме у зони првог степена заштите одликују се и високом биолошком разноврсношћу, јер се ради о стаништима многих ретких и ендемичних биљних и животињских заједница. Поред реликтних заједница панчићеве оморике, ту су и реликтне мешовите климарегионалне заједнице смрче, јеле и букве и столетне састојине црног бора. Евидентиране су и друге значајне реликтне врсте жбуња: тиса, зеленика, орах, црни граб, балкански планински јавор, руј, маклен и др.

Мере заштите II степена

Укупна површина у режиму заштите II степена износи 7.721,89 ha.

Режим заштите II степена - активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

Режим заштите II степена:
1) забрањује изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, термоелектрана и ветрогенератора, лука и робно-трговинских центара, аеродрома, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;
2) ограничава регулацију и преграђивање водотока, формирање водоакумулација, мелиорационе и друге хидротехничке радове, изградњу хидроелектрана, соларних електрана и електрана на био-гас, објеката туристичког смештаја, угоститељства, наутичког туризма и туристичке инфраструктуре и уређење јавних скијалишта, изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава, традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе, изградњу рибњака, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи, риболов, лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура, уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје и примену

хемијских средстава.

Мере заштите III степена

Укупна површина у режиму заштите III степена износи 8.493,86 ha.

Режим заштите III степена:

1) забрањује изградњу рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката, складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса, уношење инвазивних алохтоних врста и образовање депонија;
2) ограничава изградњу других индустријских и енергетских објеката, асфалтних база, објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурних објеката, складишта индустријске робе и грађевинског материјала, викендица, експлоатацију и примарну прераду минералних сировина, образовање објеката за управљање отпадом, изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја, лов и риболов, формирање шумских и пољопривредних монокултура, примену хемијских средстава и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.
Режими заштите и границе делова заштићеног подручја са различитим режимима заштите утврђују се актом о проглашењу заштићеног подручја на основу студије заштите.
Режим заштитне зоне заштићеног подручја забрањује и ограничава радове и активности за које се (у поступку утврђеним законом и другим прописима) утврди да могу имати значајан неповољан утицај на биолошку разноврсност, вредности геонаслеђа и предела тог заштићеног подручја.
Влада ближе прописује режиме заштите, поступак и начин њиховог одређивања и објекте, радове и активности који су забрањени или ограничени.
У националном парку могу се, у складу са посебним законом, забранити радови и активности који су режимима заштите из овог члана ограничени.

3. СПИСАК АКТУЕЛНИХ СТАНИШТА И ВРСТА

На подручју Националног парка Тара идентификовано је током израде плана управљања 13 типова станишта (Анекс I Директиве о стаништима у)и 19 врста значајних за подручје Европе (Анекс II Директиве о стаништима).

3.1 Листа потенцијалних станишта и врста за Национални парк" Тара"

Потенцијална станишта и врсте су представљена табеларно као извод из Стандардног обрасца за подручја Натура 2000. Извршено је и вредновање подручја и процена постојећег стања на основу препорука и смерница Европске уније.

Табела 4. Станишта на основу Директиве 2009/147 ЕЦ и вредновање подручја за њих

Анекс I стаништни типови						**Процена подручја**			
Код	**ПФ**	**НП**	**Покривеност [ha]**	**Пећине [број]**	**Квалитет података**	**А | Б|Ц | Д**	**А | Б | Ц**		
						Репрезентативност	Релативна површина	Стање очуваности	Глобална
91BA sume jele			9555,71 ha		Г	А	51,35 %	Б	Б
91W0 sume mezijske bukve			2151,49 ha		Г	А	11,56 %	Б	Ц
9530 medit.borove sume sa endem.crnim borom			2148,64 ha		Г	Б	11,55 %	А	Ц
9180 sume crnog graba i jasena u kanjinima			822,01 ha		Г	Ц	4,42 %	А	Ц
91M0 sume sladuna I cera			140,07 ha		Г	Б	0,75 %	Б	Ц
91EO aluvija.sume jove i jasena			31,80 ha		Г	Д	0,17 %	Б	Ц
91L0 ilirsko hrastovo grabove sume			32,89 ha		Г	Ц	0,17 %	Ц	Ц

Анекс I стаништни типови						**Процена подручја**			
Код	**ПФ**	**НП**	**Покривеност [ha]**	**Пећине [број]**	**Квалитет података**	**А | Б|Ц | Д**	**А | Б | Ц**		
						Репрезентативност	Релативна површина	Стање очуваности	Глобална
9410 acidofilne smrceve sume			6,26 ha		Г	Ц	0,03%	А	Ц
8210 krecnjacke stene sa hazmofitskom vegetacijom			822,01 ha		Г	Ц	4,42 %	А	Ц
6210 suvi kontinentalni travnjaci sa orhidejom			309,54 ha		М	Ц	1,66 %	Б	Ц
6230 travne zajednice tvrdace			1483,57 ha		М	Ц	7,97 %	Б	Ц
6130 stanista sa kalaminaris			7,94 ha		М	Ц	0,04 %	Б	Ц
7140 prelazne mocvare i tresave			2,58 ha		М	Ц	0,01 %	Б	Ц

Табела5. Врсте на које се односи Члан 4. Директиве 2009/147 ЕЦ и које се налазе у Анексу 2 Директиве 92/43/ЕЕЦ и вредновање подручја за њих :

Врста					**Популација на подручју**						**Вредновање подручја:**			
Група	**Код**	**Научно име**	**С**	**Н П**	**Тип**	**Величина**		**Јединица**	**Категорија**	**Квалитет података**	**А|Б|Ц|Д**	**А|Б|Ц**		
						Мин	Max		Ц|Р|В|П		Поп.	Конс.	Исол	Глоб.
M		Rupicapra rupicapra balcanica-дивокоза			п	310	360	и	Ц	Г	А	А	Ц	Б
M		Ursus arctos - медвед			п	40	60	и	Ц	Г	А	А	Ц	Б
M		Lutra lutra-видра			п	20	30	и	Ц	Г	Ц	Ц	Ц	Ц
M		Canis lupus-вук			п	6	12	и	Ц	М	Ц	Б	Ц	Ц
M		Lynx lynx -рис			п	0	2	и	“П”	ДД				
M		Myotis blythi Мали мишоухи вечерњак			п			и	П	ДД				
M		Rhinolophus ferrumequinum- Велики потковичар			п			и	П	ДД				
R		Emys orbicularis барска корњача			п			и	П	ДД	Ц	Ц	Ц	Ц

A		Triturus cristatus-велики мрамољак			п			и	П	ДД	Ц	Ц	Ц	Ц
A		Bombina variegata жутотрби мукач			п			и	П	ДД	Ц	Ц	Ц	Ц
F		Hucho hucho младица			п	1%		и	В	М	Ц	Б	Ц	Ц
F		Rutilus pigus-плотица			п	8,00%			Ц	Г	Ц	Ц	Ц	Ц
F		Cobitis elongata-вијуница			п				В	М	Ц	Ц	Ц	Ц
I		Rosalia alpina стрижибуба			п			и	Ц	М	Б	Ц	Б	Ц
I		Euphydryas aurinia			п			и	П	ДД				
I		Hypodryas maturna			п			и	П	ДД				
I		Lycaena dispar велики дукат			п			и	П	ДД				
I		Austropotamobius torrentium-поточни рак			п			и	Р	М	Б	Ц	Ц	Ц
P		Adenophora lilifolia звездасти звончић		x				и						

3.2.Индикатори и процена локалног статуса заштите станишта

У оквиру твиниг пројекта “Јачање административних капацитета заштићених подручја у Србији Натура 2000” на простору Националног парка Тара идентификован је 8 типова шумских станишта у свих шест газдинских јединица и у различтим режимима заштите. За наведена шумска станишта оцењено је стање очуваности према утврђеним критеријумима. Оцена стања је полазна основа за дефинисање циљева и мера за очување ових типова станишта.

Приликом процене стања површина шумских типова станишта у складу са доступним подацима коришћени су критеријуми: површина, састав врста, дебљинска структура дрвета, количина мртвог дрвета и коришћење шума. За процену стања у приватном власништву коришћени су критеријуми: површина и састав врста.

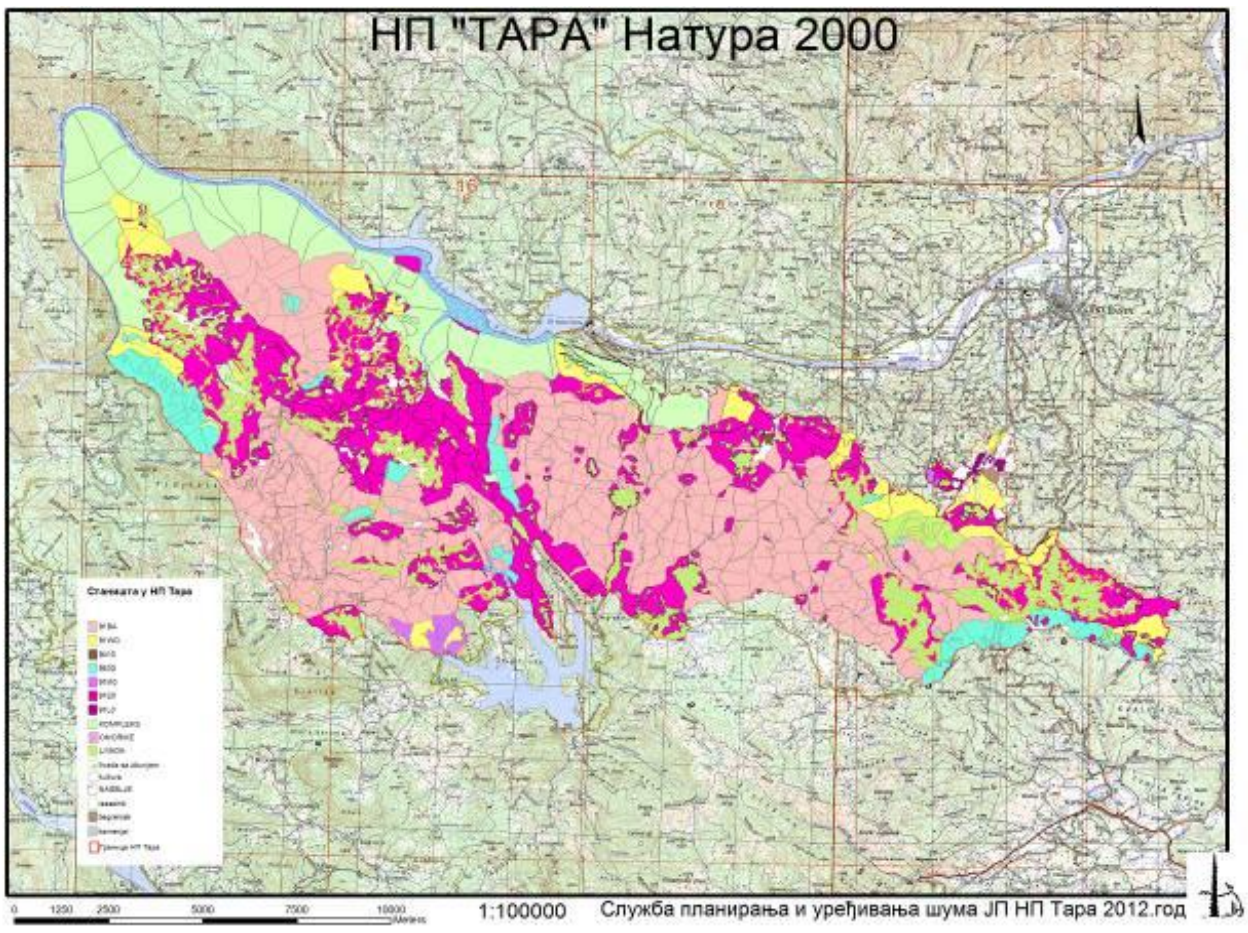

Слика 2. Станишта НП” Тара”

3.2.1 Шумска станишта

91WO- ШУМЕ МЕЗИЈСКЕ БУКВЕ

У оквиру овог кода станишних типова, обухваћен је девет типова шума према националној класификацији и то :

1.Базифилна планинска шума букве (Fagus moesiaca)
2.Планинска шума букве (Fagus moesiaca) са вијуком (Festuca drymeia)
3. Планинска шума букве (Fagus moesiaca) са луковичастим режухом (Cardamine bulbifera)
4. Планинска шума букве (Fagus moesiaca) са божиковином (Ilex aquifolium)
5. Планинска шума букве (Fagus moesiaca) са храстовима (Quercus spp.)
6. Брдска шума букве (Fagus moesiaca) и китњака (Quercus petraea)
7.Брдска шума букве (Fagus moesiaca) са вијуком (Festuca drymeia)
8. Планинска шума букве (Fagus moesiaca)
9.Планинска шума букве (Fagus moesiaca) и црног граба (Ostrya carpinifolia)

Ови типови станишта налазе се у свим газдинским јединицама, посебно у заштитним шумама ГЈ"МЗ Рача" и ГЈ "Звезда".

ТАБЕЛА 6. Индикатори станишта **91WO**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥30 ha	5-30 ha најмање100 m ширине	0,5-5 ha, или >5 ha са мање од 100 m ширине
Састав врста	Природни састав врста, учешће букве ≥ 50%	Природни састав врста, учешће букве 30- 50%	Измењен састав врста, учешће букве <30%
Дебљинска структура	Разнодобна структура, преко 50% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Разнодобна структура, од 50 до 30% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Једнодобна структура, заступљене групе изданачких стабала у састојини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-5 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

При чему су индикатори величина састојине и састав врста били искључујући приликом оцене стања, тј. уколико би било који од ових индикатора био оцењен са Ц тај полигон би био оцењен са Ц.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ :Ц

Циљеви

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

2.Повећати учешће површина са статусом очуваности А за 8% (са постојећих 16 на 24 %)

3. Повећати количину и квалитет мртвог дрвета у деловима станишта са неповољним стањем овог индикатора.

4.Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

Мере

1.Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом

2.Издвојити из редовног газдовања 21.,22.,23., и 24. одељње Г.Ј Звезда укупне површине 176,80 ха.

3.Остављати најмање 3 сува стабла пречника преко 30 цм по хектару , у састојинама овог стаништног типа.

4. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта.

91ВА- ШУМЕ ЈЕЛЕ

Према националној класификацији шума у оквиру овог типа станишта обухваћено је седам типова шума:

Базифилна шума букве (Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba)

Шума букве(Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) са боровницом (Vaccinium spp.)

Шума букве (Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) са лазаркињом (Asperula odorata)

Шума букве(Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) са вијуком (Festuca drymeia)

Шума букве (Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) са маховинама

Шума букве (Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) и оморике (Picea omorica)

Шума букве (Fagus moesiaca), смрче (Picea abies) и јеле (Abies alba) са боровима (Pinus spp.)

Ово станиште је репрезентативно у сваком смислу јер су то најквалитетнији шумски комплекси Балкана и Европе. Од свих шумских станишта ово је најзаступљеније са 9555,71 ха тј. 51,35 %.

Табела 7. Индикатори станишта **91BA**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥30 ha	5-30 ha најмање100 m ширине	0,5-5 ha, или >5 ha са мање од 100 m ширине
Састав врста	Природни састав врста, учешће јеле ≥ 50%	Природни састав врста, учешће јеле 30-50%	Измењен састав врста, учешће јеле <30%
Дебљинска структура	Пребирна структура, заступљене групе стабала у односу 20%:30%:50% по запремини	Пребирна структура, заступљене групе стабала у односу 20%:40%:40% по запремини	Пребирна структура, заступљене групе стабала у односу 30%:40%:30% по запремини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-5 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

При чему су индикатори величина састојине и састав врста били искључујући приликом оцене стања, тј. уколико би било који од ових индикатора био оцењен са Ц тај полигон би био оцењен са Ц.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

Стање очуваности станишта је Б. У састав овог шумског станишта улазе седам типова шума у свим газдинским јединицама у свим газдинским јединицама, при чему су поједини делови станишта обухваћени првим режимом заштите, као природни резервати у оквиру Г.Ј. “Тара”, Г.Ј. “ Црни Врх” и Г. Ј. “ Звезда” .

Делови станишта са оценом Ц су делови шумског комплекса у ГЈ “Црни Врх у којима је поремећен састав врста. Наиме , у њима преовладава буква , а разлог за то је прекомерно коришћење у прошлости.

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.
2. Побољшати статус очуваности на деловима станишта са статусом Ц
3. Повећати количину и квалитет мртвог дрвета у деловима станишта са неповољним стањем овог индикатора.
4. Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1.Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом

2.Газдинским мерама помагати јелу, формирати стабилне подмладне групе и повећати учешће јеле у смеши

3.Остављати најмање 3 сува стабла пречника преко 30 цм по хектару , у састојинама овог станишног типа.

4. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта.

91EO- АЛУВИЈАЛНЕ ШУМЕ ЈОВЕ (ALNUS GLUTINOSA) И ЈАСЕНА (FRAXINUSEXCELSIOR)

У оквиру овог станишта обухваћен је један тип шуме према националној класификацији шума и то је:

Шума црне јове (Alnus glutinosa)

Ово станиште се налази поред водотока реке Раче у оквиру , оквиру газдинске јединице МЗ" Рача" и у приватном власништву. Ово станиште заступљено је са 0,17%.

Табела 8. Индикатори станишта **91EO**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥20 ha	5-20 ha	0,5-5 ha
Састав врста	Природни састав врста, које су већином заступљене у састојини	Природни састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (до 30%)	Измењен састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (од 30 до 50%)
Дебљинска структура	Разнодобна структура, преко 50% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Разнодобна структура, од 50 до 30% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Једнодобна структура, заступљене групе изданачких стабала у састојини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-10 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А

Стање очуваности овог станишта је А, са 19%површине са Б статусом очувања

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.
2. Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1. Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом
2. Издвојити појас од 50м уз сам водоток и престати са коришћењем у том делу станишта.
3. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта

91МО ШУМЕ СЛАДУНА И ЦЕРА

У оквиру станишта обухваћена су два типа шуме према националној класификацији шума и то су:

Мезијска шума цера (Quercus cerris)

Шума китњака (Quercus petrea)

Ово станиште представљају две просторно одвојене целине , једна у Г.Ј "МЗ Рач", а друга у Г.Ј. " Црни Врх", ова друга представља јединствену састојину китњака на 1200м н.в. У близини села Караклије. Ово станиште је заступљено са 0,75 % површине.

Табела 9. Индикатори станишта **91МО**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥50 ha	5-50 ha најмање100 m ширине	0,5-5 ha, или >5 ha са мање од 100 m ширине
Састав врста	Природни састав врста, које су већином заступљене у састојини	Природни састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (до 30%)	Измењен састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (од 30 до 50%)
Дебљинска структура	Разнодобна структура, преко 50% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Разнодобна структура, од 50 до 30% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Једнодобна структура, заступљене групе изданачких стабала у састојини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-5 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

Стање очуваности овог станишта је Б, са 1%површине са Ц статусом очувања

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.
2. Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1. Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом
2. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта.

91L0- ИЛИРСКЕ ХРАСТВО-ГРАБОВЕ ШУМЕ

У оквиру овог станишта обухваћен је један тип шуме и то је:

Шуме граба са храстовима (Quercus sp.)

Ово станиште је заступљено са 0,17% површине.

Табела 10. Индикатори станишта **91LO**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥50 ha	5-50 ha најмање100 m ширине	0,5-5 ha, или >5 ha са мање од 100 m ширине
Састав врста	Природни састав врста, које су већином заступљене у састојини	Природни састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (до 30%)	Измењен састав врста, са примесама врста некарактеристичних за станиште (од 30 до 50%)
Дебљинска структура	Разнодобна структура, преко 50% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Разнодобна структура, од 50 до 30% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Једнодобна структура, заступљене групе изданачких стабала у састојини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-5 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Ц

Стање очуваности овог станишта је Ц, са 76% површине са статусом Ц. Главни разлог заовакав статус заштите је мала површина овог типа станишта на подручју парка тј. испресецаност са ливадским стаништем.

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

2. Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1. Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом
2. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта

9530- (СУБ-) МЕДИТЕРАНСКЕ БОРОВЕ ШУМЕ СА ЕНДЕМИЧНИМ ЦРНИМ БОРОМ

У оквиру станишта обухваћена су два типа шуме према националној класификацији шума и то су:

Шума илирског црног бора (Pinus nigra subsp. austriaca)

Шума црног бора(Pinus nigra) и белог бора (Pinus silvestris)

У састав овог шумског станишта улазе два типа шума у свим газдинским јединицама, при чему се поједини делови станишта обухваћени првим режимом заштите, као заштитне шуме на странам према селу Алуга у оквиру Г.Ј.” Тара”. Ово станиште је заступљено са 11,55% површине.

Табела 11. Индикатори станишта **9530**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина састојине	≥30 ha	5-30 ha најмање100 m ширине	0,5-5 ha, или >5 ha са мање од 100 m ширине
Састав врста	Природни састав врста, учешће борова ≥ 50%	Природни састав врста, учешће борова 30- 50%	Измењен састав врста, учешће борова <30%
Дебљинска структура	Разнодобна структура, преко 50% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Разнодобна структура, од 50 до 30% најдебљих стабала (преко 50 cm пречника) по запремини	Једнодобна структура, заступљене групе изданачких стабала у састојини
Количина мртвог дрвета	≥10 m^3/ha мртвог дрвета	2-5 m^3/ha мртвог дрвета	<2 m^3/ha мртвог дрвета
Коришћење шума	Без коришћења	Одрживо коришћење, нема чистих сеча	///

При чему су индикатори величина састојине и састав врста били искључујући приликом оцене стања, тј. уколико би било који од ових индикатора био оцењен са Ц тај полигон би био оцењен са Ц

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А

Стање очуваности овог станишта је А, са незнатним процентом површине са Ц статусом

очувања

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.
2. Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1. Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом
2. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта**.**

9410- АЦИДОФИЛНЕ СМРЧЕВЕ ШУМЕ МОНАТНИХ ДО АЛПИЈСКИХ ПОЈАСЕВА

У оквиру станишта обухваћен је један тип шуме према националној класификацији шума и то :

Шума смрче (*Picea abies*) са зечијом соцом (*Oxalis acetosella*)

Овај тип станишта је заступљен са 0,03% површине на локалитету Ослуша у оквиру Г.Ј “ Тара”.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

МЕРЕ

1. Наставити са умереним коришћењем и газдинским третманом

9180- TILIO- ACERION ШУМЕ НА ПАДИНАМА, СИПАРИМА И КЛИСУРАМА

У оквиру овог станишта обухваћен је један тип шуме према националној класификацији шума и то је:

Шума црног граба и црног јасена (Fraxineto-Carpinetum) на скелетним земљиштима на кречњаку

У састав овог шумског станишта улати један тип шуме при чему је цела површина станишта обухваћена првим режимом заштите, као заштитне шуме на странама према језеру Перућац у оквиру Г.Ј “МЗ Рача” и Г.Ј “ Звезда”. Ово станиште је заступљено са 11, 56% површине.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

МЕРЕ

С обзиром да је статус заштите А и да је станиште заступљено на тешко приступачним литицамама и налази се у првом режиму заштите нису потребне посебне мере заштите.

3.2. 1. Ливадска , хазмофитска и влажна станишта

Ливадске заједнице на Тари су антропогено условљене на стаништима разних шумских заједница и секундарног су порекла. Захваљујући разноврсности стаништних услова , пре свега у погледу едафских фактора, рељефа, надморске висине, као и интезитета антропогеног утицаја и других чинилаца, на Тари је развијен већи број ливадских типова.

Процена стања ливадских типова станишта извршена је на основу критеријума: површина станишта и богатство врстама.

6230- ВРСТАМА БОГАТЕ ТРАВНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ТВРДАЧЕ NARDUS

У највишем планинском појасу на надморским висинама од 1240 до 1300м н.в. развијене су заједнице типа Nardetum у којима доминира *Nardus stricta*. Ливадске заједнице овог типа настале су као резултат антропозоогеног фактора . Овај тип заједница је представљен следећим асоцијацијама: Hygronardetum strictae; Succiso-Nardetum; Trifolio-Nardetum, Ranunculo-Nardetum strictae и заузимају највеће површине под ливадском вегетацијомна подручју Таре са заступљношћу на 7,95 % површине.

Табела 12. Индикатори станишта **6230**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина полигона	Оптимална величина: ≥1ha	Типична величина: ≥0,1ha <1ha	Минимална величина: ≥0,01ha <0,1ha
Састав врста	Богато врстама, више од 12 типичних врста се могу наћи	Средње богато врстама, од 6 до 11 типичних врста се могу наћи	Сиромашно врстама, мање од 6 типичних врста се могу наћи

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

Стање очуваности овог станишта је Б.

ЦИЉЕВИ

1. Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

МЕРЕ

1. Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву обухваћених овим типом станишта.
2. Стимулисати локално становништво да коси ливаде у одређеном временском периоду , односно подстицати коришћење у складу са препорукама за очување датог типа станишта.

6210- СУВИ КОНТИНЕТАЛНИ ТРАВЊАЦИ *(FESTUCO-BROMETALIA)* ВАЖНИ ЛОКАЛИТЕТИ ЗА ОРХИДЕЈЕ

Тип станишта укључује ливадске заједнице унутар класе Festuco Brometea . Представљају

значајна станишта за популације угрожених врста орхидеја.

Ово станиште је заступљено са 1,65 % површине.

Табела 13. Индикатори станишта **6210**

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Величина полигона	Оптимална величина: ≥1ha	Типична величина: ≥0,1ha < ha	Минимална величина: ≥0,01ha <0,1ha
Састав врста	Богато врстама, више од 12 типичних врста се могу наћи	Средње богато врстама, од 6 до 11 типичних врста се могу наћи	Сиромашно врстама, мање од 6 типичних врста се могу наћи

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

ЦИЉЕВИ

1. Побољшати локални статус заштите кроз очување стуктуре станишта и богатства врста применом одговарјућих мера .

МЕРЕ

1. Редовно косити ливадске површине овог типа станишта на тај начин да се неугрози опстанак угрожених врста, пре свега орхидеја
2. Уклањати жбунасте и дрвенасте врсте са подручја станишта
3. Уклањати коровске врсте
4. Спровести додатна истраживања у погледу овог типа станишта на ширем подручју парка.

6130-CALAMINARIAN GRASSLANDS OF THE VIOLETALIA CALAMINARIAE

Станиште овог типа заступљено је на 0,04% површине.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

ЦИЉ

1.Одржати постојеће стање на што већој површини под овим стаништем.

2.Утврдити стварно стање индикатора на површинама у приватном власништву.

МЕРЕ

1.Извршити теренско истраживање са циљем прикупљања свих података везаних за оцену стања површина у приватном власништву, обухваћених овим типом станишта**.**

7140-ПРЕЛАЗНЕ МОЧВАРЕ И ТРЕСАВЕ

Овај тип станишта заступљен је на 0,01% површине парка.

Табела 14. Индикатори станишта 7140

ИНДИКАТОР	А	Б	Ц
Очуваност	Нема поремећаја у	Поремећаји у	Значајнији поремећају

хидролошких својстава станишта	погледу хидрологије	погледу хидрологије присутни, мала површина станишта подложна исушивању	у погледу хидрологије –значајн део станиште се исушује
Очуваност састава и структуре станишта	Нема поремећаја у погледу стуктуре станишта и врста	Поремећаји у погледу станишта и врста присутни	Значајнији поремећају у погледу станишта и састава врста

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б

ЦИЉ

1. Побољшати постојеће стање очуваности на што већој површини под овим стаништем

2. Очувати хидролошке процесе и својства значајна за очување овог типа станишта

МЕРА

1. Спровести истраживања и мапирати влажна станишта на Тари

8210 КРЕЧЊАЧКЕ СТЕНЕ СА ХАЗМОФИТСКОМ ВЕГЕТАЦИЈОМ

Вегетација пукотина кречњачких стена најзаступљенија је на вертикалним стенама и литицама у кањону Дрине. У пукотинама и шупљинама стена и литица развија се специфична вегетација биљака хазмофита карактеристичних за ова станишта. Хазмофитска вегетација флористички је веома разноврсна и карактерише се већим бројем заједница које се смењују на малом простору. Хазмофитска вегетација састављена је од биљних заједница које настањују удубљења и пукотине у стенама и представљена је разредом *Asplenietea trichomanis*, односно редовима *Potentilletalia caulescentis* і *Amphoricarpetalia*.

Ово станиште је заступљемо у оквиру ГЈ" Рача" и ГЈ " Звезда" на 11,56 % површине. Конфигурација терена на којем је ово стаништне је врлетна са кречњачким литицама, што онемогућава приступ станишту. Станиште је такође обухваћено првим режимом заштите из којег произилазе мере које забрањују било какаве радње , осим научних и стручних радова.

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А

Стање очуваности је А.

ЦИЉ

1.Одржати постојеће стање овог типа станишта на подручју парка

МЕРА

1.Пратити стање овог типа станишта на подручју парка

3.2. Индикатори и процена локалног статуса заштите врста

На подручју Националног парка Тара идентификовано је 19 врста које се налазе у Анексу II Директиве 92/43/EEZ . За врсте су на основу биоеколошких својстава дефинисани

индикатори стаништних услова и популација.

Локални статус врста изведен је на основу одабира три критеријума :1.процене станишта, 2.стања популација и 3. претње и утицаји . Процена станишта утврђена је на основу одабира одговарајућих параметара у складу са карактеристикама врсте и захтевима саме врсте у полгеду станишта да би могла имати одговарајући статус на датом подручју (присуство одговарајућих структура , геоморфолошка својства станишта, присуство одговарајућих станишта за размножавање, удаљеност насеља, доступност извора хране). У погледу својства популације приликом одабира индикатора најчешће је одабран број јединки популације. Недостатак података главни је проблем у процени локалног статуса заштите за поједине врсте, тако да спровођење истраживања је неопходно како би се утврдио крајњи статус заштите на подручју парка.

Локални статус се изводи из сумирања оцењених критеријума и параметара :

Критеријум 1.Услови станишта (А,Б,Ц) +

Критеријум 2. Карактеристике популације(А,Б,Ц)+

Критеријум 3.Претње и утицаји(А,Б,Ц)-

Локални статус заштите – А (одличан), Б (добар), Ц (Лош), Непознат

Критеријум А,А,А,А,Б,Б,Б,Ц,Ц,Ц

Критеријум А,А,А,Б,Б,Б,Б,Ц,Ц,Ц

Критеријум А,Б,Ц,Ц,А,Б,Ц,А,Б,Ц

А,А,Б,Б,Б,Б,Б,Ц,Ц.

3.3.1 Процена локалног статуса заштите животињских врста на подручју НП “Тара”

VERTEBRATA
CARNIVORA
Canidae
***Canis lupus* Linaeus , 1758-Вук**

Угроженост: IUCN –ДД
Прилог II Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Заштићена врста

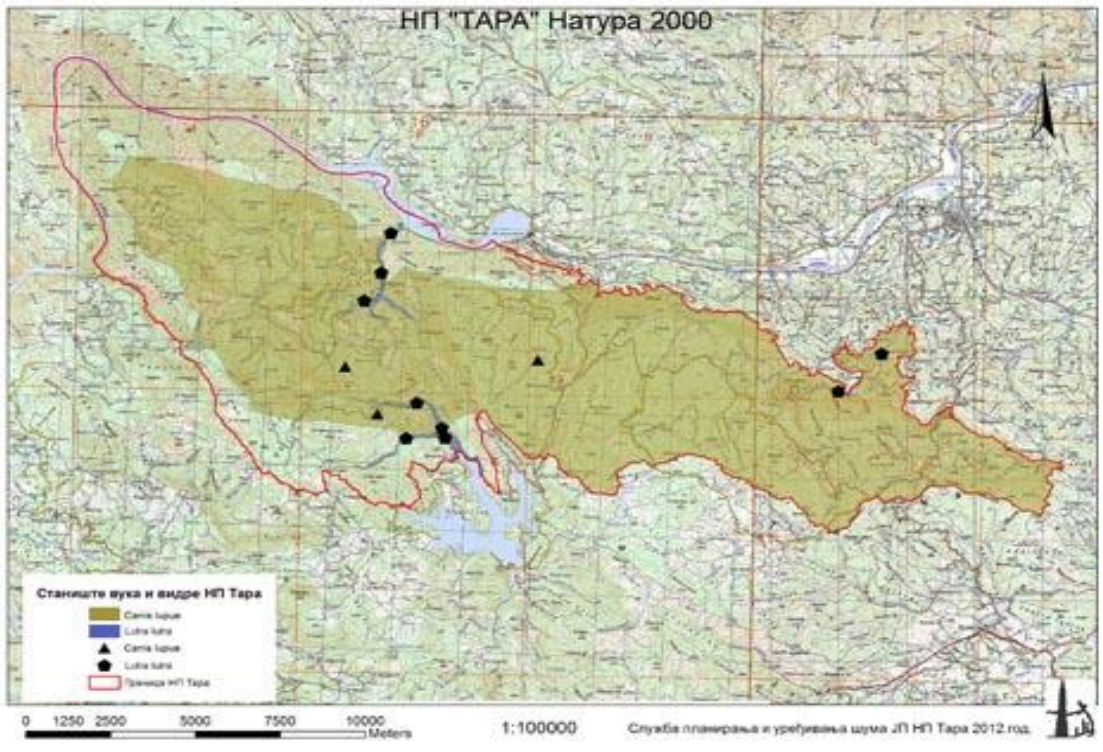

Слика 3. Станишта вука и видре у НП" Тара"

Вук је после медведа највећа врста предатора Европе. Врло је прилагодљива врста која насељава разноврсна станишта. Изразито је територијална и социјална животиња која се креће у чопору.

Вук је у Србији као врста био ван сваког режима заштите до 2010. Новим правиликом о заштићеним врстама стављен је на листу заштићених врста, при чему се његов статус регулише законима из области ловства.

Присуство вука на неком подручју је условљено са два кључна фактора: довољне количине хране и постојање одговарајућег склоништа од човека. Исхрана вука условљена је годишњим добом и релативном бројношћу потенцијалног плена. Типични захтев вука за храном је 3-5 кг меса по дану, мада уколико нема доступне хране може гладовати више дана.

Други значајан индикатор процене квалитета станишта за вука углавном значајн је присуство човека. Вукови се ретко срећу у подручјим где је густина људске популације изнад 30-40 особа по км^2. (Боитани,Л.,2000)

У погледу процене популације потребно је додатно вршити истраживања у парку, како би се додатно одредиле граничне вредности популације. Познато је да вук може да прелази велика растојања (до 38 км по на подручју јужне Европе). Сама густина вучије популације доста варира и на подручју Европе је углавно 1-3 вука/100км^2(Боитани,Л.,2000)

На подручју НП Тара на основу доступних података забележена бројност вука је 6 јединки(Ловна Основа), а распрострањен је на готово читавом подручју парка изузев тешко приступачних кањонских делова . Национални парк са ниском густином насељености и непрегледним шумским пространствима засигурно може да обезбеди довољно заклона и мира за ову врсту. Бројност врста које могу бити плен вуку је задовољавајућа у парку, при чему треба узети у обзира да према подацима из ловне основеможе бити већа пре свега дивље свиње и срне.

Табела 15. Критеријуми за процену статуса врсте ***Canis lupus***

	А	Б	Ц
КРИТЕРИЈУМ1. СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Густина људске популације	<5 особа/км^2	5-20 особа /км^2	>20 особа
Доступност одговарјућих извора хране(биотички потенцијал врста плена)	Врсте које су потенцијално плен за вука имају оптимално бројо стање на подручју парка	Врсте које су потенцијално плен за вука немају оптимално бројно стање на подручју парка али се може сматрати задовољавајућим	Врсте које су потенцијално плен за вука немају задовољавајуће бројно стање на подручју парка
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом подручју	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Фрагментација станишта		-	
Криволов			-
Други антропогени утицаји (узнемиравање)		-	

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ

Оцена за критеријум 1:

1.А
2.Б

Оцена за критеријум 2.: нема довољно података

Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ , УСЛЕД НЕДОСТАТКА ПОДАТАКА

Циљ управљања:

Осигурати стабилну популацију вука на подручју парка кроз боље упознавање са еколошким својствима популације ове врсте на подручју парка.

Мере

1. Утврдити прецизније бројност ове врсте и оптималан број јединки на подручју парка
2. Стимулисати продуктивност врста које служе као плен вуку ради обезбеђивања довољних количина хране
3. Одабрати и дефинисати најефикасније методе и приоритетне параметре за праћење популације вука
4. Спровести едукацију становништва о значају врста предатора

CHORDATA,
MAMMALIA, CARNIVORA,
Ursidae
***Ursus arctos* Linnaeus , 1758- мрки медвед**

Угроженост: IUCN –LC
Прилог II и IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство:Строго заштићена врста

Мрки медвед је највећа врста предатора Европе. Прилагодљива је врста на различите услове животне средине , међутим на подручју Динарског масива среће се углавном у шумски заједницама брдског и планинског појаса. На подручју Србије медвед је до скора третиран као ловна врста чији је статус био регулисан законим из области ловства(2002. године уведена језабрана лова током целе године) , а од 2010. године налази се на лисити строго заштићених врста.

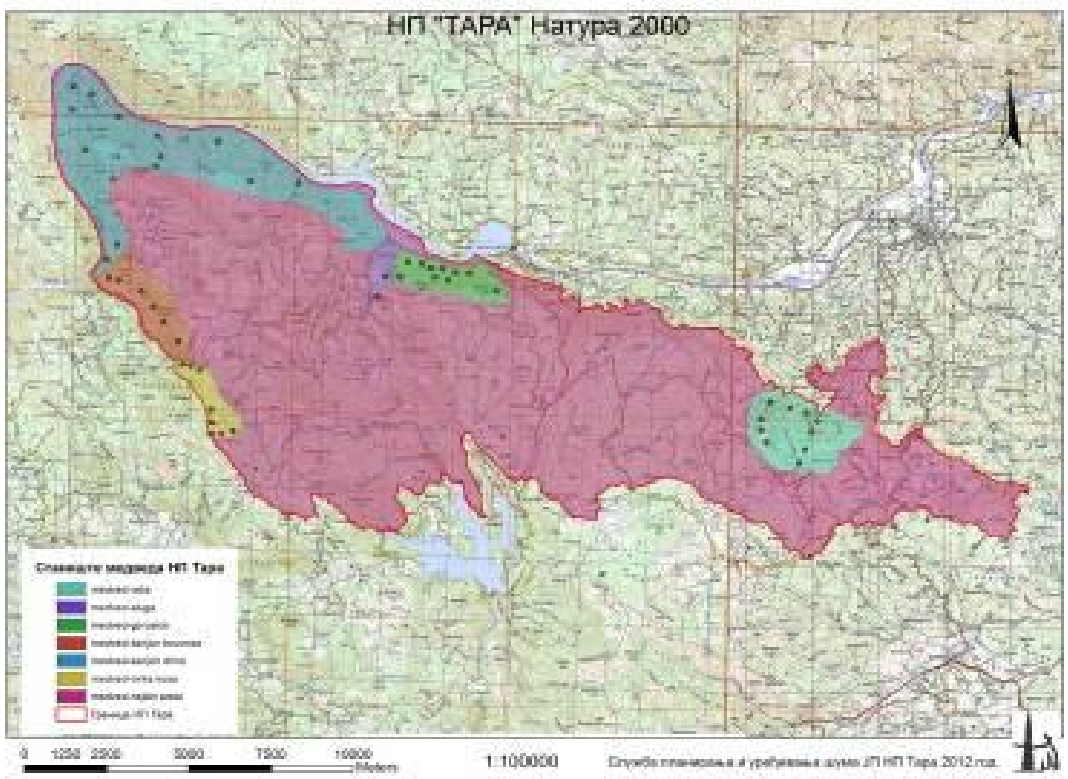

Слика 4. Станишта медведа у НП" Тара"

Национални парк Тара је најзначајније подручје за медвед у Србији. О томе сведоче и процене бројностиове врсте у Србији и на Тари. На Тари су остварени готово сви неопходни предуслови за ову врсту:

- Довољно површине под шумом, и одговарајућа конфигурација терена са погодним местима за одмор и брложишта
- Довољно доступне хране у природи током целе године
- Одсуство узнемиравања, мала густина насељености подручја
- Популације су повезане са јединкама других популација динарског масива

До скора је медвед третиран као ловна врста, па из тог разлога су подигнута и хранилишта за ову врсту где се врши прихрана. Прихрана медведа на подручју парка је и даље присутна, а ради бољег дефинисања даљег управљања популацијама врсте у парку неопходно је утврдити став и за наредни период.

Горе наведени елементи могу бити искоришћени и као индикатори квлаитета станишта.

Табела 16. Критеријуми за процену статуса врсте ***Ursus arctos***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Доступност извора хране током пролећа, лета и јесени	На подручју је заступљено оптимална количина разноврсне хране током пролећа, лета и јесени да подржи оптималну популацију	На подручју су заступљене довољне количине хране али су испод оптималних количина да подрже оптималну популацију	На подручју нема довољно хране током пролећа, лета и јесенида подрже оптималну популацију
Густина насељености подручја	<5 особа/км^2	5-20 особа /км^2	>20 особа
Изолованост популације	популација је у комуникацији са јединкама других популација	популација има ограничену комуникације са јединкама других	нема комуникације са јединкама других популација

		популација	
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Оцена популације	број јединки >40	број јединки 20-40	број јединки <20
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Фрагментација станишта	-		
Криволов	-		
Други антропогени утицаји (узнемиравње-туризам,саобраћај)	-		
Други антропогени утицаји(активности у шумарсвту)		-	

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.A
2.A
3.A
Оцена за критеријум 2.: A
Оцена за критеријум 3: A

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А- ОДЛИЧНО

Циљ управљања: Очувати повољан статус постојеће популације медведа уз боље упознавање биоеколошких својства на подручју парка
Мера:
1. Успоставити поплациони мониторинг коришћењем најсвременијих метода
2. Испитати миграционе путеве медведа на подручју парка и према другим подручјима
3. Успоставити сарадњу са управљчима пограничног БиХ подручја у погледу управљања популацијом медведа

CHORDATA,
MAMMALIA, CARNIVORA
Mustelidae
***Lutra lutra* (Linnaeus ,1758)**

Угроженост: IUCN –VU
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Видра спада у семиакватичне карниворне врсте. Током 60их и 80 их година забележено је значајно опадање популација ове врсте широм Европе(M a s o n & M a c d o n a l d 1986, M a s o n 1989, M a c d o n a l d & M a s o n 1994). За њено распрострањене врло битно је да постоје

одговарајућа водена , али и копнена станишта, односно одоговарајућа скровишта за одмарање и младунце. Приобална вегетација је значајна за видре из неколико разлога: обезбеђује простор за одмор и размножавање, обезбеђује скровиште током кретања, повећава продуктивност рибљих популација. (Ru i z - o l m o 1998)

На подручју националног парка налазе се различита водена станишта(језера,реке , потоци) која могу бити потенцијално станиште за видру. Наведена станишта налазе се на различтим надморским висинама од подножја планине па до преко 1000м надморске висине.. Лимитирајући фактори за распрострањење врсте показало се у различитим истраживањима да су квалитет воде и доступност довољних количина хране , односо да је задовољавајућа продукција биомасе рибљих популација.

Табела 17. Критеријуми за процену статуса врсте ***Lutra lutra***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Квалитет воде	>90% припада класи I	80-90%-% припада класи II	<80% % припада класи II
Доступност извора хране	Водени ток насељена са рибљим популацијама(10-20grm2)и/ или присуство других извора хране (популације ракова)	водени ток насељен са рибљим популацијама(9-14gm2) и/ или присуство других извора хране (популације ракова)	на подручју воденог тока ниска продукција рибљих популација<9gm2(r u i z - o l m o(1998)) и/ или присуство других извора хране (популације ракова)
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом подручју	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађивање водених екоситема	-		
Криволов	-		
Деградација станишта	-		
Фрагментација станишта		-	

Већина водених станишта на подручју парка није изложена већем степену загађења и

припада I или II класи воде. У том погледу станишта се могу оценити као повољна за видру. Међутим ниска продукција рибљих популација или потпуно одсуство са неких водотокова чине поједина водена станишта неповољним за ову врсту. Неопходно је спровести истраживања како би се стекла јаснија слика о присуству врсте на подручју парка.

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.А/Б
2.А
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: А
ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ:НЕПОЗНАТ УСЛЕД НЕДОСТАТКА ПОДАТАКА

Циљ

Очувати вијабилне популације видре и дати допринос очувању њеног повољног статуса на подручју парка.

Мере

1. Детаљније истражити популациону екологију видре на подручју парка.

CHORDATA ARTIODACTYLA BOVIDAE-*Rupicapra rupicapra balcanica* (Bolkay ,1925)

Угроженост: IUCN –VU
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Заштићена врста

Дивокозе насељавају стеновите , тешко приступачне терене који се граниче са шумом, како би имале обезбеђено склониште и мир. Спада у врсте које имају специфичан ритам живота и исхране што је чини осетљивом на евентуалне поремећаје у станишту и узнемиравање. У погледу исхране има скромне захтеве и углавном пасе планинске траве или брсти жбуње и дрвеће. Услучају нужде и зими храни се маховинама и лишајевима.

Дивокоза спада у ловне врсте на подручју Србије и Националог парка, чији се статус регулише Законом о ловству. Тара је врло значјно станиште ове врсте за Србију. Станишта дивокозе на Тари су : кањонски делови Дрине, Дервенте и Бруснице, као и стеновите делове Алуге и Била.

Табела 18. Критеријуми за процену статуса врсте ***Rupicapra rupicapra balcanica***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Карактеристике рељефа (нагиб терена)	нагиб терена>30°	нагиб терена 20-30 ^{o}	нагиб терена <20 ^{o}

Шумско подручје(у радијус од 100ха) Lovari & Locati (1986)	>30%	20%-30%	<20%
Отворено подручје(радијус од 100ха) Schröder (1971a and 1971b)	>30%	20%-30%	<20%
Удаљеност насеља од станишта	>10км	5-10км	<5км
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Бројност популације	>350 јединки	300-350 јединки	<250 јединки
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Криволов		-	
Деградација станишта	-		
Страдање од заразних болести	-		

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"

Оцена за критеријум 1:

1.A
2.A
3.A

Оцена за критеријум 2.: A
Оцена за критеријум 3: A

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: А- ОДЛИЧАН

Циљ управљања: Очувати повољан статус врсте *Rupicapra rupicapra balcanica* на подручју парка

Мере:

1. Пратити и одржавати постојеће стање популација врсте *Rupicapra rupicapra balcanica* кроз одговарујуће мере неге.

AMPHIBIA
CAUDATA
SALAMANDRIDAE
***Tritrus cristatus* (Laurenti,1768)**

Угроженост: LC
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Популације великог крестатстог мрмољка угрожене су широм Европе. За врсту ***Tritrus cristatus*** неопходно је да постоје одговарајућа водена и копнена станишта.

Врста је распрострањена у четинарским, мешовитим, листопадним шумама, ливадама , пашњацима Водена станишта су неопходна за размножавање и развојни циклус, а копнена

станишта за остале делове животног циклуса.. Репродукција се одвија у стајаћим водама умерене дубине и са благом падом обала (најчешће баре, ређе језера). Зато је неопходно да оба типа станишта буду близу једно другог у оквиру миграционог опсега.

Велики мрмољак просечно прелази растојања од око 245 м ,а највећа забележена растојања које је прелазио су углавном до 850 м. Управо та чињеница да није врста која има велике миграције, чини га осетљивом на фрагментацију станишта, и води изолацији популација(Бирд,Д.&Едгар,П.,2006).Карактеристике популације на подручју Националног парка нису познате. Постоји само податак да је врста констатована на овом подручју. Тако да би се могло управљати популацијама врсте неопходно је спровести даља истраживања.

У складу са захтевима и биологијом врсте, као и истраживањима са других подручја издвојени су одређени индикатори, како би се уопште проценио квалитет самих станишта за крестатсог мрмољка у парку.

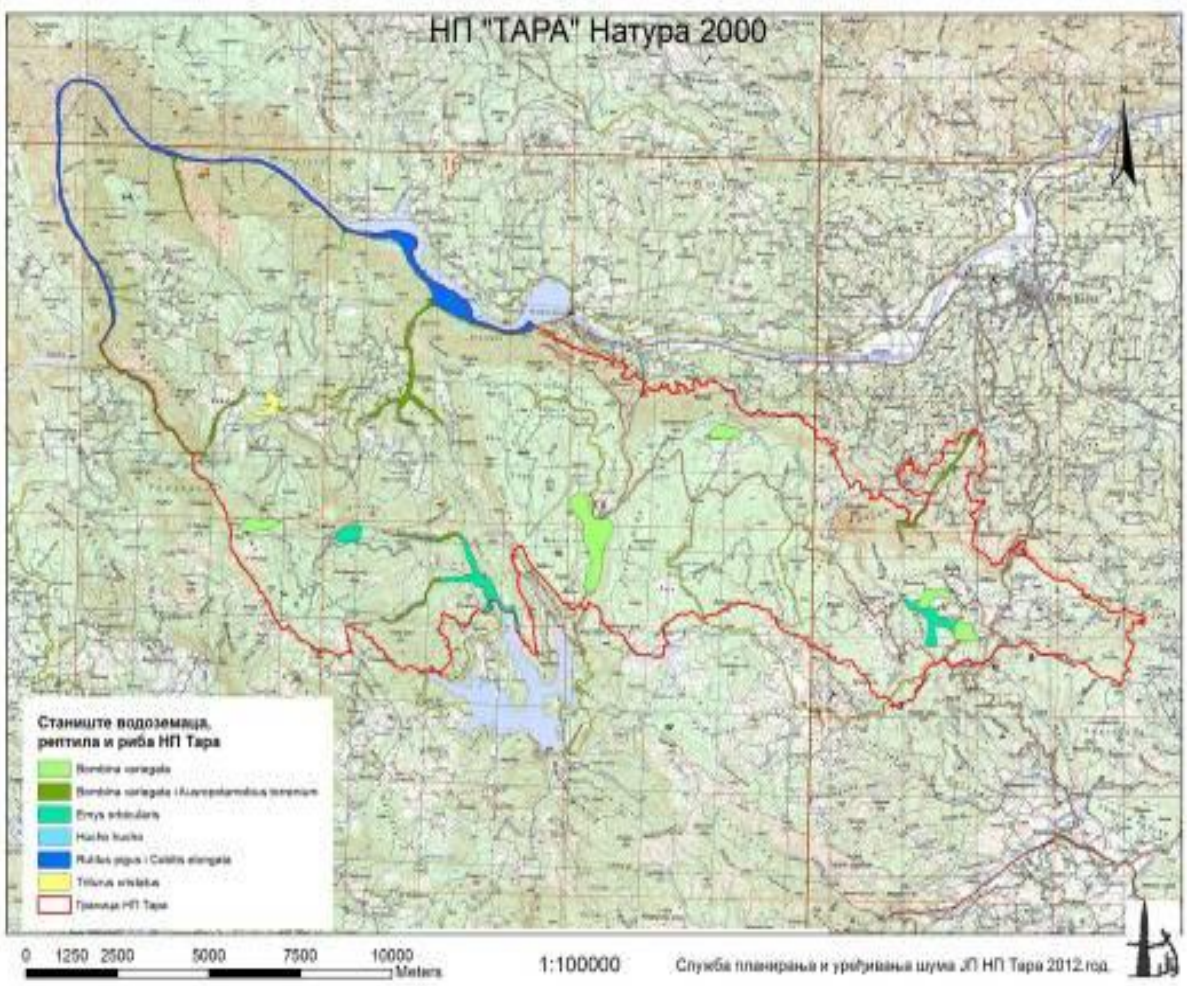

Слика 5. Станишта водоземаца, рептила и риба у НП" Тара"

У погледу процене популације истраживања указују да је неопходно да једна популација великог мрмољка потребно да има од 500-100 јединки како би била витална а статус заштите означен као погодан (Briggs et al. ,2006).

Табела 19. Критеријуми за процену статуса врсте ***Tritrus cristatus***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Број и величина стајаћих вода погодних за мрест и развој	Стајаће воде језера или рибњаци,са приобалном вегетацијом или повремене стајаће воде	Стајаће воде веће површине са приобалном вегетацијом или повремене стајаће воде умерено заступљене	Ретко присутне стајаће воде мале површине
Одговарајућа копнена станишта (мешовите, листопадне, четинарске шуме ; довољна количина мртвог дрвета)	Удео погодних станишта >75%	Удео погодних станишта <75%, а >50%	Удео погодних станишта <50%, углавном заступљен јако измењени предели са изразитим антропогеним утицајем
Удаљеност копнених и водених станишта	<400м	400-1000м	>1000м
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје

	подручју		
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Антропогени утицаји-Активности у шумарству		-	
Еутрофикација	-		
Фрагментација станишта	-		

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.Ц
2.Б
3.А
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: А

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ

Услед недостка података о популацијама врсте на подручју парка није могуће дефинисати статус заштите врсте у парку. Што се тиче саме погодности станишта, оцењена су као Б из разлога да иако постоје одређене веће водене површине у парку постоји проблем са одговарајућом структуром станишта (осунчаност, нагиб обала, обраслост вегетацијом).

Циљ :1. Утврдити статус заштите врсте великог мрмољка на подручју парка кроз утврђивање популационе динамике, минималог броја јединки за вијабилну популацију.

Мере:
1.Утврдити детаљно распрострањење врсте ***Tritrus cristatus*** на подручју парка и карактеристике њениих популација,
2. Управљати влажним стаништима и барама у складу са еколошким захтевима врсте ***Tritrus cristatus.***

CHORDATA
ANURA
***Bombina variegata*, Linnaeus ,1758**
Жутотрби мукач

Угроженост: IUCN –VU
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Жутотрби мукач представља широко распрсотрањену врсту. За јединке ове врсте неопходна су одговарајућа копнена и водена станишта. Насељава раличита влажна станишта језера, баре, изворе, реке, потоке, канале, па чак и улегнућа настала на путу од точкова возила. Ова влажна станишта налазе се у листопадним , мешовитим и четинарским шумама, као и на ливадама и пашњацима. Погодна станишта за размножавање су мала привремена и добро осунчана водена станишта у шумском подручју или близу њега.

Табела 20. Критеријуми за процену статуса врсте ***Bombina variegata***

	A	B	C
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Акватична станишта-Број и величина стајаћих вода	Густо распоређена водена тела мале површине и одоговарајуће структуре(са мало субмерзне и емерзне вегетације),	Мала водена тела средње густо распоређена, површина(са мало субмерзне и емерзне вегетације)	Ретко присутне мале стајаће воде, густо обрасле вегетацијом
Акватична станишта - Осунчаност	Осунчано станиште	Делимично осунчано станиште	Станиште у сенци
Одговарајућа копнена станишта-листопадне или мешовите шуме са високим процентом мртвог дрвета; влажне ливаде или пашњаци (у пречнику од 500m од водених станишта)	Удео погодних станишта >75%	Удео погодних станишта <75%, а >50%	Удео погодних станишта <50%
Удаљеност погодних станишта	Удаљеност станишта<1000m	Удаљеност станишта>1000m	Удаљеност станишта >2000m
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом подручју	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Промене водног режима		-	
Природно зарастање влажних станишта			-
Загађивање	-		
Фрагментација станишта(путеви,		-	

интезивно обрађиване површине)			

Подручје парка поседује низ погодних станишта за ову врсту. Међутим погодна станишта за репродукцију, односно њихова осунчаност и њихова структура не могу се у потпуности означити као повољна. Потребно је још подробније испитати и повезаност станишта. Природно зарастање станишта представља још један проблем који је потребно адресирати у будућности.

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.Ц
2.Ц
3.Ц
4.Б
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: Б,Ц,А,Б/Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ

Циљ управљања: Очувати и унапредити постојећу популацију врсте Bombina variegata кроз боље утврђивање карактеристика популације на подручју Таре .

Мере:
1. Утврдити дистрибуцију врсте на подручју парка
2. Истражити структуру и бројност популација
3.Спровести активности газдовања шумским подручјем у складу са потребама врсте на појединачним локалитетима.

CHORDATA
SALMONIFORMES
SALMONIDAE
***Hucho hucho*(Linnaeus,1758)-младица**

Угроженост: IUCN –EN
Прилог II и Прилог V Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Заштићена врста

Младица је ендемична врста карактеристична за Дунавски речни басен. Ова врста је речна бентопелагична риба која живи у већим водотоцима, већим дубинама, вировима богатим кисеоником. Живи у зони липљена и мрене. У мање текућице залази ретко, углавном ради мреста.

На подручју НП Тара настањује аукумулационо језеро: Перућац. Акумулација Бајина Башта настала је преграђивањем тока реке Дрине. Изградњом бране фрагментирано је њено станиште и знатно су се изменили условили живота за ову врсту . Мигрира током летњих месеци ка горњим деловима језера са хладнијом водом и већим протоком воде.

Младица је једна од најатрактивнијих врста спортског риболова на овим просторима.

Табела 21. Критеријуми за процену статуса врсте ***Hucho hucho***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Очуваност речног контиуума	речни континуум без прекида	котинуум реке прекинут ,али постоје изграђене рибље стазе	речни континуум прекинут без постојања рибљих стаза
Квалитет воде	I	IIа	II б
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Претерани излов, криволов		-	
Деградација и измене стаништних услова			-
Загађење		-	

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.Ц
2.Б
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ

Циљ управљања:

1. Дати допринос унапређењу стања популација младице на подручју НП Тара кроз истраживања.

Мере:

1. Израдити студију изводљивости за успостављање рибље стазе
2. Утврдити карактерстике популација младице на подручју језера Перућац.

CHORDATA
CYPRINIFORMES
CYPRINIDAE
***Rutilus pigus virgo* (Хецкел,1852)**

Плотица

Угроженост: LC
Прилог II и Прилог V Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство:

Плотица је слатководна бентопелагична врста . Живи у јатима у језерима и већим рекама са споријом струјом воде. Она преферира бистре, чисте споро текуће воде. За време мреста залази у рукавце са развијеном вегетацијом.

На подручју Националног парка насељава акумулацију Перућац. У рибљем насељу Перућачког језера ова врста абунданцом и масеним уделом је значајно заступљена. Перућачко језеро у погледу самог квалитета воде припада II класи вода и нема непосредно јачег загађења у виду отпадних вода .

Табела 22. Критеријуми за процену статуса врсте ***Rutilus pigus virgo***

	A	B	C
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Квалитет воде	I	IIa	III
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Абунданца (%) у рибљем насељу	20%	10-20%	<10%
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађење		-	
Криволов		-	

Изградњом бране и формирањем Перућачког језера дошло је до значајних промена у погледу стаништних услова. На основу података из риболовне основе може се уочити да је популација плотице у језеру на задовољавајућем ниову и да новостворени услови са спорјим током воде погодују плотици што потврђују и подаци из риболовне основе.

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"

Оцена за критеријум 1:
1.Б

Оцена за критеријум 2.: А
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б, ДОБАР

Циљ управљања:

Очувати повољно стање популације плотице на подручју НП Тара.

Мере:

1. Управљати одрживо са популацијима плотице на подручју НП Тара.

CHORDATA

CYPRINIFORMES
COBITIDAE
***Cobitis elongata*(Heckel ET Kner,1858),Вијун**

Угроженост: LC
Прилог II и Прилог V Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Живи у бистрим текућим водама са песковитим, шљунковитим и каментим дном. Може се такође наћи у стајаћим водама са песковитим дном. Насељава зону липљена, мрене и деверике.

Вијун је ендемична врста Дунавског слива. У парку се јавља у приобалном подручју језера Перућац. Података о популационој екологији ове врсте нема на подручју парка.

Табела 23. Критеријуми за процену статуса врсте ***Cobitis elongata***

	A	B	C
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Очуваност речног контиуума	речни континуум без прекида	котинуум реке прекинут ,али постоје изграђене рибље стазе	речни континуум прекинут без постојања рибљих стаза
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађење		-	
Регулација водотокова		-	

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.Ц
Оцена за критеријум 2.:
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ- НЕМА ДОВОЉНО ПОДАТАКА

Циљ управљања:

Допринети очувању популација вијуна на подручју парка кроз утврђивање биоеколошких карактеристика популације у парку.

Мере:

CHIROPTERA
VESPERTILIONIDAE

Myotis blythii
Мали мишоухи вечерњак

Угроженост: LC
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Мали мишоухи вечерњак насељава сушна, топлија, отворена станишта. Најчешће се може наћи у пећинама и изразито је колонијала врста. Породиљска склоништа су обично у подземним становима.Врста је повремено миграторна у радијусу од 50км2.
Као индикатори квалитета станишта могу се издвојити:

Табела 24. Критеријуми за процену статуса врсте ***Myotis blythii***

	A	B	C
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Структура, односно погодност ловног подручја и извори хране уопште	>50% површине у распону од 5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или листопадне шуме)	50% - 30%површине у распону од 5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или лишћарске шуме	<30% површине у распону од 5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или лишћарске шуме
Присуство посебних структура	5-7 стабала по хетару шуме погодних за склоништа	3-5 стабла по хектару шуме	3< стабла по хектару шуме
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом подручју	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађење	-		
Уништавање, промене у стаништима		-	
Потенцијални поремећаји у склоништима породиљских колонија		-	

Потенцијални поремећаји у зимовалиштима породиљских колонија	-		

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.А
2.Б
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ- НЕМА ДОВОЉНО ПОДАТАКА

Циљ управљања:

1. Дати допринос очувању врсте Myotis blythii кроз стицање знања о њеним популацијама на подручју Националног парка
2. Унапредити популације Малог мишоухог вечерњака спроводећи мере управљања шумским подручјем у складу са потребама врсте

Мере:

1.1 Спровести истраживања о распрострањењу и бројности популација врсте на подручју парка
1.2 Управљати подручјем у складу са захтевима и потребима врсте (успоставити мреже склоништа, унапредити ловна подручја)

CHIROPTERA
RHINOLOPHIDAE
Rhinolophus ferrumequinum
Велики потковичар
Угроженост: NT
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Велики потковичар је највећа европска врста потковичара. Насељава топлија подручја отворених шумских састојина , у близини текуће или стајаће воде,а делом и градове. На подручју Србије забележена је углавном у пећинама и широко је рапрострањена. Зимују појединачно, у групама или у већим колонијама.

Табела 25. Критеријуми за процену статуса врсте ***Rhinolophus ferrumequinum***

	A	B	C
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Структура,	>50% површине у	50% -	<30% површине у

односно погодност ловног подручја и извори хране уопште	распону од 3,5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или лишћарске шуме)	30%површине у распону од 3,5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или лишћарске шуме	распону од 3,5 км од склоништа има одговарјућу структуру (мешовите или лишћарске шуме
Присуство посебних структура(веза између шуме и отворених предела)	Присуство: 1. рубова шуме 2. живе ограде, дрвореди,	Делимично заступљене одговарајуће прелазне структуре	Нису или мало заступљене посебне структуре
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	Број јединки популације стабилан или у порасту није испод 99 % од популације која одговара датом подручју	Број јединки популације 99%-90% од утврђене величине популације за дато подручје	Број јединки популације у опадању и /или 10 % испод утврђене величине популације за дато подручје
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађење	-		
Уништавање, промене у стаништима		-	
Потенцијални поремећаји у склоништима породиљских колонија	-		
Потенцијални поремећаји у зимовалиштима породиљских колонија	-		

У погледу процене самог станишта и уопше фактора угрожавања може се закључити да је оцена станишта А.
Локални статус заштите није могуће утврдити с обзиром да не постоје подаци о стању и структури популација ове врсте на подручју парка. Потврђено је само присуство врсте у парку.

ОЦЕНА ЛОКЛАНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.А
2.Б
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: А

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ- НЕМА ДОВОЉНО ПОДАТАКА

Циљ управљања:

1. Дати допринос очувању врсте Rhinolophus ferrumequinum кроз стицање знања о њеним популацијама и унапређењм подручја парка у складу са потребама врсте

Мере:

1.Утврдити својства популација ове врсте, дистрибуцију и бројност како би се дефинисао локални статус заштите,
2. Газдовати са шумама на тај начин да се стимулише развој спољашњих рубова шуме и других структура као везе између шумског и отворених подручја.

INVERTEBRATA
COLEOPTERA
CERAMBYCIDAE
Rosalia alpina

Угроженост: VU
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Rosalia alpina је једна од највише проучаваних врста Coeloptera. Задњих деценија бележи се значајан пад бројности ове врсте широм европе. Насељава букове шуме на јужним или западним падинама, углавном између 600-100м надморске висине. Јединке се могу наћи од средине јула до средине августа. Женка полаже јаја у буковим стаблима. Укупни развој траје на овим просторима 3-4 године.

Табела 26. Критеријуми за процену статуса врсте ***Rosalia alpina***

	А	Б	Ц
КРИТЕРИЈУМ 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Густина потенцијалних станишта	Висока густина мртвих стабала по хектару>10	Средња густина 3-10 мртвих стабала по хектару	Ниска густина<3 мртвих стабала по хектару

КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Интезивно коришћење шума		-	
Уништавање, промене у стаништима		-	

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"

Оцена за критеријум 1:
1.Б
Оцена за критеријум 2.: нема довољно података
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ- НЕМА ДОВОЉНО ПОДАТАКА

Циљ управљања:

Очувати популације врсте *Rosalia alpina* кроз побољшање услова станишта применом нових мера газдовања буковим шумама.

Мере:

1. Утврдити стање популација врсте на подручју парка
2. Управљти подручјем у складу са захтевима врсте у погледу побољшања квалитета станишта (одговарјући број мрвих стабала како би се побољшала структура станишта)

INVERTEBRATA
DECAPODA
Astacidae
***Austropotamobius torrentinum* Shrank,1803**

Угроженост: IUCN –DD
Прилог II Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство:Строго заштићена врста

Поточни рак је најмањи представник породице Astacide. Насељава углавном планинске потоке , мада се може наћи и у равничарским рекама. Заштита ове врсте је врло важна за очување равнотеже слатководних екосистема које насељава.

На подручју парка налази се више планинских потока који се могу оценити као типична станишта за поточног рака. Забележен је на већини водотокова. Јединке врсте су пронађене на локалитетима на Караклијском рзаву(Слив Белог Рзава), Јаревачком потоку, Реци Рачи (Слив Раче), Галинској реци (слив Брусничког потока).

Најзначајнији вид угрожавања врсте на подручју парка је деградација станишта, односно регулације већине водотокова.

У погледу захтева за стаништем на основу досадашњих радова уочено је да за дистрибуцију поточног рака два лимитирајућа фактора су састав субстрата и брзина струјања

воде.

Табела 27. Критеријуми за процену статуса врсте ***Austropotamobius torrentinum***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Карактериситке станишта,састав субстрата	Субстрат састављен од камена са ширином од , и већом 25 цм (Franz Streissl & Walter Hödl,2002)	Субстрат састављен од камена са ширином од 13 -25 цм (Franz Streissl & Walter Hödl,2002)	Субстрат састављен од камена са ширином мањом од 10 цм (Franz Streissl & Walter Hödl,2002)
Брзина струјања воде	0-5цм/с	5-15цм/с	15-25цм/с
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације/10м	10	5-10	5
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Загађивање водених екоситема	-		
Деградација станишта регулацијом водених токова		-	
Изолованост популације	-		

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.А
2.Б
Оцена за критеријум 2.: Б
Оцена за критеријум 3: А
ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Б-ДОБАР

Циљ управљања:

1.Очувати популације поточног рака кроз очување постојећих станишта и спречавање даље деградације станишта

Мере:

1. Пратити постојећу популацију поточног рака у парку,
2. Утврдити детаљније струкутру и услове станишта популације поточног рака у парку,
3. Спречити деградације станишта и регулацију водотокова у парку.

INSECTA,
LEPIDOPTERA
NYMPHALIDAE
***Euphydryas aurinia* (Rotteburg,1775)**
Мали мочварни шарењак

Насељава различита станишта : тресетишта, ливаде, мочваре, травнате обронке итд. Ларве се хране биљкама из родова : Succisa, Scabiosa, Lonicera i Digitalis. Станишта врсте распрострањена су од низијских предела до надморске висине од 1950 м.

На подручју НП Тара регистрована је на локалитетима : Јасиковице, Калуђерске баре, Врањак и Предов крст.

Табела 28. Критеријуми за процену статуса врсте ***Euphydryas aurinia***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Удаљеност од следеће популације	< 500 m	500 m - 5 km	> 5 km
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	>10	5-10	< 5
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Деградација станишта		-	
Интезивно коришћење станишта(кошење, испаша)	-		
Фрагментације станишта и изолација популација		-	

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.А
Оцена за критеријум 2.:/Нема довољно података
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: НЕПОЗНАТ

Циљ управљања:

1.Очувати постојећу популацију врсте *Euphydryas aurinia* кроз низ мера заштите које подразумевају одговарајуће начине управљања њеним стаништима,

2. Подићи ниво свести у погледу врсте како би се обезбедило боље управљање њеним популацијама у будућности.

Мере :

1. Утврдити карактеристике популације врсте *Euphydryas aurinia* и дефинисати статус заштите,
2.Рестаурирати и одржавати станишта врсте *Euphydryas aurinia* како би се одржао повољан статус врсте.

INSECTA,
LEPIDOPTERA
NYMPHALIDAE
***Euphydryas maturna*(Rotteburg,1775)**
Жути шаренац

Угроженост: VU
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Врста је распрсотрањена од низијских предела до надморских висина од 1000м. Највише се јавља у влажним листопадним шумама. Полаже јаја на листовима биљака из родова Populus, Fraxinus и Salix обично на висинамаод 4до10м. Након хибернације обично се хране врстама *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula*, *Lonicera* spp., *Plantago* spp, *Ligustrum* spp..

На подручју парка присуство врсте утврђено на локалитетима Клисура Дервенте, Перућац и Седаљка.

Табела 29. Критеријуми за процену статуса врсте ***Euphydryas maturna***

	А	Б	Ц
Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Површина насељена врстом	>10ха	2-10ха	< 2ха
Присуство одговарајућих структра (жбунасти пропланци са младим јасенима и јасикама) и врста	Широко заступљена на подручју врсте неопходне за развојни циклус и одговарајуће структуре	Спорадично распрострањене на подручју врсте неопходне за развојни циклус и одговарајуће структуре	Ретко присутне на подручју врсте неопходне за развојни циклус и одговарајуће структуре
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације/локалитет	>10	5-10	< 5
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Промене у стаништима		-	

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"
Оцена за критеријум 1:
1.Б
2.Б
Оцена за критеријум 2.:Б
Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Добар

Циљ управљања:

1.Очувати популације угрожене врсте *Euphydryas maturna* и обезбедити њен повољан статус на подручју.

Мере:

1.Очувати мрежу повољних станишта за врсту и редовно пратити њену популацију у парку.

INSECTA
LEPIDOPTERA
LYCAENIDAE
***Lycaena dispar* (Haworth, 1802)**
Велики плавац

Угроженост: LR
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Распрострањена врста углавном на влажним ливадама, влажна шумовита станишта, мочварни рубови језера, река. Адулти се срећу од маја до јула. Обично се јавља до 1000 м надморске висине. За исхрану гусеница неопходне су врсте рода Rumex sp.

На подручју Таре забележена је на локалитетима: Јасиковице, Седаљка и код Манастира Рача.

Табела 30. Критеријуми за процену статуса врсте ***Lycaena dispar***

	А	Б	Ц

Критеријум 1.СТАНИШТЕ ВРСТЕ			
Заступљеност отворених површина	90%	10%-90%	10%
Заступљеност врста домаћина Rumex sp.	Широко распрострањена врсте	На појединим местима јављају се у групама, а на другим појединачне биљке	Мало заступљене врсте Rumex sp на подручју,појединачне биљке
КРИТЕРИЈУМ 2. КАРАКТЕРИСИТКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ			
Број јединки популације	5	3-5	1-3
КРИТЕРИЈУМ 3. ПРЕТЊЕ И УТИЦАЈИ			
Губитак и деградација станишта		-	

ОЦЕНА ЛОКАЛНОГ СТАТУСА ЗАШТИТЕ НП" ТАРА"

Оцена за критеријум 1:

1.Б
2.Б

Оцена за критеријум 2: Нема довољно података

Оцена за критеријум 3: Б

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: Непознат

Циљ управљања:

1.Осигурати повољан статус врсте *Lyceana dispar* на подручју парка кроз одговарајућа истраживања и мере заштите

Мере:

1.Утврдити истраживањима статус врсте у парку,
2.Очувати мрежу повољних станишта за врсту *Lyceana dispar.*

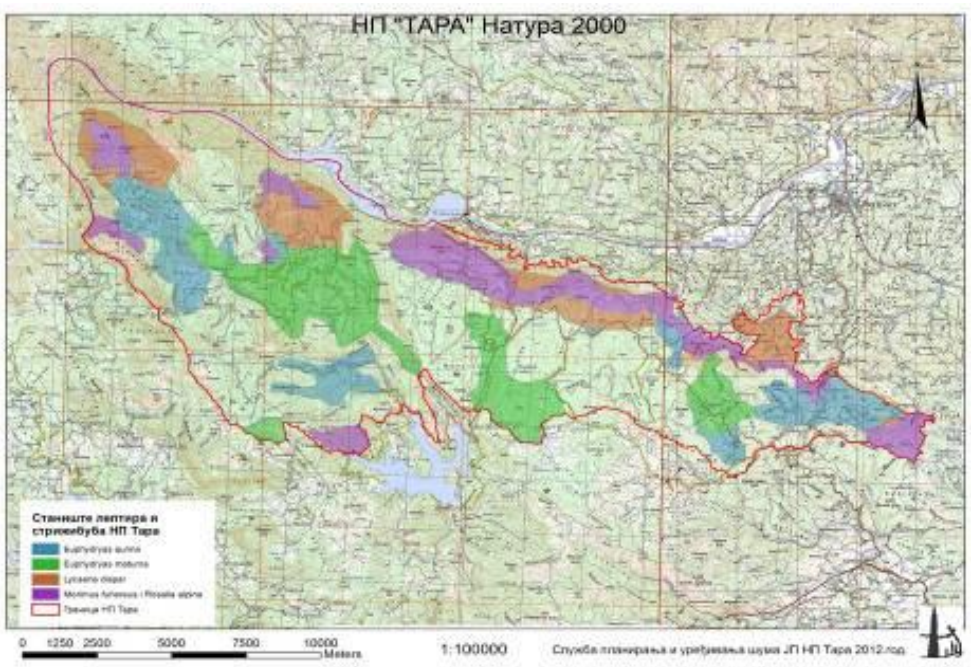

Слика 6 . Станишта лептира и стрижибуба у НП" Тара"

CAMPANULACEAE
ADENOPHORA LILIFOLIA (l.)Ledeb ex.a.dc
Жлездасти звончић

Угроженост:CR-Србија
Прилог II и Прилог IV Директиве 92/43/EEZ
Домаће законодавство: Строго заштићена врста

Врста је једини представник евроазијског рода ADENOPHORA у флори средње Европе. Вишегодишња биљна врста која је врло осетљива на промене водног режима на чијим обалама живи. Расте у сеновитим шумама и на каменито-шљунковитим обалама планинских река и потока. Ретко насељава друге типове станишта попут влажних ливада или планинских тресава.

На подручју Србије и околних земаља врста је врло ретка. Данас на подручју Србије познато је само једно станиште у кањону реке Ибар са задовољавајућом популацијом.

Станиште ове врсте на подручју Таре у кањону реке Дервенте потопљено је изградњом хидроелектране и акумулације Перућац. Тако да је ова врста практично изумрла на подручју националног парка.

ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА

Табела 29. Угрожавајући фактори за врсту ***Adenophora lilifolia***

	Ниско	Средње	Високо
Загађење		-	
Измене хидрографског режима водотока			-

ЛОКАЛНИ СТАТУС ЗАШТИТЕ: ИЗУМРЛА ВРСТА

Циљ управљања

1.Обновити на подручју Националног парка популације угрожене врсте *ADENOPHORA LILIFOLIA* кроз истраживање и програм реинтродукције

Мере

1. Утврдити могућности за реинтродукцију врсте НП Тара,

2.Успоставти одрживе популације врсте на подручју НП Тара .

4.ЦИЉЕВИ ОЧУВАЊА И ЗАШТИТЕ

Дугорочни општи циљеви :

1. Допринети очувању свеукупне биолошке разноврсности подручја Националног парка Тара,
2. Допринети очувању и постизању повољног статуса врста које се на листи АНКЕСА II Директиве станиште ,
3. Допринети очувању и постизању повољног статуса станишта које се налазе на подручју Таре а представљају станишта од значаја за подручје Европе.

Посебни циљеви :

1.ЗАШТИТА И ИСТРАЖИВАЊА

1. Очувати квалитет воде акватичних екосистема и спречити загађивање истих

континуираним праћењем стања,

Очувати природност акватичних станишта (значајно за врсте (*Austropotamobius torrentinum* і *Lutra lutra*) спречавањем даљих регулација водотокова,

2. Утврдити својсвта популација ове врсте , дистрибуцију и бројност како би се дефинисао локални статус заштите врста инсеката :*Rosalia alpina*, *Euphydryas aurinia* , *Euphydryas maturna Lyceana dispar* ,
3. Дати допринос очувању врста слепих мишева *Myotis blythii* и *Rhinolophus ferrumequinum* кроз стицање знања о њеним популацијама на подручју Националног парка,
4. Утврдити локални статус заштите *Bombina variegata* и *Triturus cristatus,*
5. Допринети очувању вијабилне популације вука на подручју парка истраживањима
6. Допринети очувању повољног статуса популације видре на подручју парка кроз истраживања,
7. Очувати мрежу влажних станишта на подручју Таре кроз примену мера заштите ,
8. Допринети унапређењу статуса младице на подручју парка кроз побољшање услова станишта,
9. Успоставити одрживе популације врсте *Adenophora lilifolia на подручју Таре,*
10. Очувати повољан статус врста *Ursus arctos* , *Rupicapra rupicapra balcanica* , *Rutilus pigus* , *Austropotamobius torrentinum* на подручју парка редовним праћењем стања њихових популација
11. Очувати популације врста које су плен предаторима попут вука
12. Очувати повољан статус врста *Ursus arctos* , *Rupicapra rupicapra balcanica* , *Rutilus pigus* , *Austropotamobius torrentinum* на подручју парка редовним праћењем стања њихових популација,
13. Очувати популације врста које су плен предаторима попут вука.

2.ШУМСКА СТАНИШТА

1. Одрживо газдовати шумским подручјем у складу са потребама и захтевима врста у погледу квалитета станишта,
2. Одржати постојеће стање очуваности на то већој површини (**91BA,91EO,91MO,91L0,91WO,9530,9410,9180,)**
3. Побољшати статус очуваности станишта(**91BA,91WO),**
4. Повећати количину и квалитет мртвог дрвета у деловима станишта са неповољним стањем(**91BA,91WO)**
5. Утврдити стање индикатора на површинама у приватном власништву (**91BA,91EO,91MO,91L0,91WO,9530)**

3.ПАШЊАЦИ И ЛИВАДЕ

1. Очувати отворене типове станишта ливаде, мочваре на подручју парка спречвањем њихове сукцесије и одговарајућим интезитетом коришћења.

4.ЕДУКАЦИЈА И ПРОМОЦИЈА

1. Подигнути ниво свести посетиоца парка и становништва о важности влажних станишта
2. Подићи ниво свести локалног становништва о значају врста предатора
3. Подићи ниво информисаности у погледу значајних врста и станишта кроз кампању

5.САРАДЊА

1. Успоставити сарадњу са пограничним надлежним институцијама у погледу управљања популацијама медведа,
2. Допринети очувању планинских пашњака и ливада сарадњом са локалним становништвом.

5.КОРИШЋЕЊЕ И НАМЕНА ПРОСТОРА, УТИЦАЈИ И УГРОЖАВАЈУЋИ ФАКТОРИ (утицај и претње)

Подручје националног парка одликује се високим степеном очуваности. Одређени притисци и претње све су присутнији попут депопулације подручја и напуштање традиционалних пракси са једне стране , а са друге стране постојање тренда све већег броја туриста на подручју и све већег притиска у полгеду изградње туристичких објеката (развој не одговарјућих облика туризма за заштићено подручје). Изградња турситичких капацитета за смешатај представаља проблем који за собом повлачи низ негативних антропогених утицаја. Експлоатација минералних сировина и интезивирање процеса ерозије представљају такође значајан проблем.

Приликом израде плана управљања за Тару као потенцијално подручје НАТУРА 2000 извшрена је анализа претњи и утицаја на станишта и врсте која су идентификована као значајана у том погледу. Дат је табеларн приказ најбитинијих утицаја са високим и средњим/ ниским утицајем на подручје.

Табела 30. Најбитнији утицаји и активности са великим интезитетом на подручје:

Негативни утицаји				Позитивни утицаји			
Ранг	**Претње и притисци**	**Загађење (опционално)**	**унутрашњи /спољашњи**	**Ранг**	**Активности, управљање**	**Загађење (опционално**	**унутрашњи /спољашњи**
	[kod]	**[kod]**	**[i | o | b]**		**[code]**	**[kod]**	**[i | o |b]**
H	A03.03, A04.03, A05.03		b	H	A03.02		o
H	D01.02		o	H	B02.05		b
H	E02.03, E06.02		o				
H	H01.08, H01.09, H02.08, H05.01	X	o				
H	F01.01		b				
H	K01.01, K02.01		i				
H	L05, L09		i				

Табела 31.Остале важне активности са средњим/ниским последицама на подручје

Негативни утицаји					Позитивни утицаји			
Ранг	**Претње и притисци**	**Загађење (опционално)**	**унутрашњи /спољашњи**		**ранг**	**Активности, управљање**	**Загађење (опционално**	**унутрашњи /спољашњи**
	[kod]	**[kod]**	**[i | o | b]**			**[code]**	**[kod]**	**[i | o | b]**
M	A06.02.02, A06.01.02		b		M	A04.02.05		b
M	B01.01,B02.04,		b		M	B02.01.01		o
M	C01.01.01		o					
M	D01.01, D01.03, D01.06, D02.03		o					
L	D02.01		o					

M	E01.03, E03.01, E04.02,		o					
L	F02.03.01, F03.01, F03.02.04, F04.02.01, F04.02.02		b					
M	G01.03.01, G02.07, G05.01		o		L	G01.02		b
L	G01.04, G01.05, G05.06, G05.09		o					
L	I01,		b					
M	J02.05.04, J02.05.05, J02.06.02, J02.06.05, J02.06.06, J02.07.02		o					

Ранг: Х = високо, М= средње , Л = ниско
Загађење: Н= унос азота, П=унос фосфора/фосфата, А= Унос киселине / ацидификација , Т= токсичне неорганске хемикалије О= токсичне органске хемикалије, Х= мешана загађењА
и = унутрашње, о = спољашње, б = оба

Објашњења кодова утицаја и активности са великим интезитетом на подручје-Анекс 1-прилог

6. ПЛАНИРАЊЕ И ДЕФИНИСАЊЕ МЕРА ЗАШТИТЕ

Како би се остварили дугорочни и краткорочни циљеви управљања неопходно је спровести низ мера. Мере су наведене по одговарјућим областима, односно секторима.

1.ЗАШТИТА И ИСТРАЖИВАЊА

1. Вршити мониторнг основних параметра квалитета водених станишта,
2. Истражити дистрибуцију и бројност врста *Rosalia alpina*, *Euphydryas aurinia* , *Euphydryas maturna* ,*Lyceana dispar* ,
3. Спровести популациона истраживања врста слепих мишева *Myotis blythii* и *Rhinolophus ferrumequinum,*
4. Истражити дистрибуцију и бројност врста водоземаца *Triturus cristatus* и *Bombina variegata,*
5. Спровести истраживања у погледу утврђивања оптималног броја јединке врсте *Canis lupus,*
6. Спровести истраживања популације видре,
7. Мапирати влажна станишта (планинске тресаве, мочварна станишта, мале стајаће воде) ,

8. Израдити студију изводљивости за успостављање рибље стазе за младицу на Перућцу,
9. Израдити студију изводљивости реинтродукције врсте *Adenophora lilifolia,*
10. Наставити са пројектом обележавања и праћења помоћу огрлица са сателитским одашиљачима јединки медведа на подручју парка,
11. Спречити криволов и узнемиравање од стране човека угрожених врста,
12. Обезбедити кроз ловно узгојне мере оптималне популације врста (дивља свиња, срна) које служе као плен вуку,
13. Очувати аутхотоне популације врста риба редовном контролом риболовног подручја.

2.ШУМСКА СТАНИШТА

1. Спроводити умерено газдовање и коришћење (**91BA,91EO,91MO,91L0,91WO,9530,9410,9180,)**
2. Остављати најмање 3 сува стабла пречника преко 30 цм по хектару (91WO),
3. Извршити теренско истраживање површина у приватном власништву **91BA,91EO,91MO,91L0,91WO,9530**
4. Издвојити из редовног газдовања 21.,22.,23. и 24 . одељење Г.Ј. "Звезда", укупне површие 176,80 ха (91WO),
5. Издвојити појас од 50 м уз водотоке и престати са коришћењем у том делу станишта (91 ЕО)
6. Обезбедити довољно мртвог дрвета у шумама како би се побољшали услови станишта и обезбедила склоништа за врсте слепих мишева,
7. Обележити и заштити стабла са склоништима за врсте слепих мишева,
8. Обезбедити довољно мртвих стабала букве за врсту *Rosalia apina* .

3.ПАШЊАЦИ И ЛИВАДЕ

1. Стимулисати локално становништво да одржава и коси једном годишње ливаде у другој половини лета,
2. Предузети мере како би се спречило даље зарастање влажних ливада на локалитету Орнице.

4.ЕДУКАЦИЈА И ПРОМОЦИЈА И ЈАВНА КАМПАЊА

1. Едуковати локално становништва и посетиоце парка о влажним стаништима и њиховој важности,
2. Поставити едукативне табле и обележити локалитет са влажном ливадом на Предов Крсту ,
3. Едукација локалног становништва о врстама предатора и одговарајућим начинима заштите стоке,
4. Проширити садржај интернет презентације НП Тара са базом података о стаништима и врстама од Европског значаја,
5. Израдити пропагадне материјале (брошуре) стаништима и врстама од Европског значаја.

5.САРАДЊА

1. Потписати споразум о сарадњи са пограничним надлежним институцијама у погледу управљања популацијама медведа,
2. Остварити сарадњу са локалним становништвом у погледу управљања са пашњацима и ливадама.

7. ФИНАНСИРАЊЕ, СРЕДСТВА И ЗАДУЖЕЊА

План предвиђа да се део активности финанасира из сопствених средстава Националног парка Тара. Активности могу бити финансиране и од стране надлежних министарстава, као и од актуелних других фондова који би могле да финансирају дате активности. Активности ће бити спроведене од стране запослених у НП “ Тара “ и ангажованих стручних институција.

Табела 32. Табеларни приказ финансирања активности

ЦИЉ	**АКТИВНОСТ**	**РЕЗУЛТАТИ**	**ТРОШКОВИ** динара	**ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА**
1.Очувати отворене типове станишта ливаде, мочваре на подручју парка спречвањем њихове сукцесије и одговарајућим интезитетом коришћења	1. Рестауација ливада на Предов крсту 2. Рестауација влажних станишта на Батури 3. Рестауација ливада на Јаревцу	1. Поправљена структура и сачувана станишта	1.: 1,500.000 2.: 320,000 3.: 450,000	Национални фондови, европски сруктурни фондови
2.Дати допринос очувању врста слепих мишева *Myotis blythii* и *Rhinolophus ferrumequinum* кроз стицање знања о њеним популацијама на подручју Националног парка	1. Истраживање популација слепих мишева ехолокацијом	1. Утврђен статус врста на подручју парка	1.: 850,000	Надлежна министарства, НП Тара
3.Очувати повољан статус врсте *Ursus arctos*	1.Мониторинг врсте *Ursus arctos* применом	1.Утврђени миграциони коридори 2.Информације о	1: 1.800,000 /годишње	Надлежна министарства НП Тара

	телеметрије	понашању јединки 3. Старосна и полна стуктура популације		
4.Успоставити одрживе популације врсте *Adenophora lilifolia на подручју Таре*	1. Израда студије изводљивости врсте *Adenophora lilifolia* реинтродукције	1. Студија изводљивости реинтродукције-створени предуслови за реинтродукцију	1: 2.400.000	Национални фондови, европски структурни фондови
5.Очувати повољан статус врста *Ursus arctos* , *Rupicapra rupicapra balcanica* на подручју парка редовним праћењем стања њихових популација	1.Праћење врста путем инфрацрвене детекције	1.Густина популација, коридори кретања	1: 1.200.000	Национални фондови, европски структурни фондови
6.Подићи ниво информисаности у погледу значајних врста и станишта	1. Израда базе података станишта и врста од европског значаја	1. База података	1: 120.000	ЈП „НП Тара“
7.Очувати мрежу влажних станишта на подручју Таре	1.Мапирање влажних станишта	1.Прикупљени подаци о површини и положају влажних станишта 2.Израђене карте	1: 1.900.000 2: 60.000	ЈП „НП Тара“, Надлежна министарства
8.Подигнути ниво свести посетиоца парка и становништва	1.Поставити едукативне табле	1. Едукативне табле 2.600м платформе	1.: 270.000	ЈП „НП Тара“,

о важности влажних станишта	и обележити локалитет са влажном ливадом на Предов Крсту			
9.Утврдити стање индикатора на површинама у приватном власништву (**91BA,91EO,91MO,91L0,91WO, 9530)**	1.Истраживање стања индикатора на површинама у приватном власништву (**91BA,91EO,91MO,91L0,91WO,953**	1.Утврђен статус станишта у приватном власништву	1: 4.000.000	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
10.Утврдити локални статус заштите *Bombina variegata* и *Triturus cristatus*	1.Истраживање врста водоземаца *Triturus cristatus и Bombina variegata*	1.Бројност, дистрибуција врста	1: 450.000	ЈП „НП Тара“, Надлежна министарства
11.Очувати аутохтоне популације врста риба	1.Редовна контрола рибарског подручја 2.Унапређење рибљег фонда	1.Унапређене и очуване аутохтоне врсте риба	1: 4.850.000	ЈП „НП Тара“, Надлежна министарства

8. ПРАЋЕЊЕ И КОНТРОЛА ЕФИКАСНОСТИ

Монитроинг спровођења плана представља уствари показатељ ефективности мера предвиђених планом . Праћењем стања и дефинасањем одговарајућих протокола мониторинга такође се ствара добра основа за дугорочно сакупљање података. У наредном тексту дате су само полазне смернице за успостављање мониторинга. Неопходно је дефинисати посебне протоколе мониторинга спровођења плана.

Мониторинг типова станишта

Како би се пратило стање станишта неопходно је дефинисати параметре који ће бити праћени и мерени у одређеном временском интервалу. Препоручљиво би било вршити мерења следећих парамтера у складу са карактеристикама станишта:

- еколошких фактора који утичу на очување станишта
- квалитативних и квантитатвних промена у биљним заједницама станишта-неопходно је одбрати за сваки тип станишта одређене пробне површине са којих ће се сакупљати подаци. На тај начин ће се успоставити мрежа површина на којима ће се пратити стање. Величина површина за шумске зједнице би требало да износи минимално 500 м2,стеновита станишта 5м2, влажне ливаде и прелазне мочваре 10м2, суве ливаде и пашњаке 30 м2.
- укупна величина станишта

Табела 33. Динамика праћења стања стаништних типова

	Интервал	Јануар	Фебруар	Март	Април	Мај	Јун	Јул	Август	Септембар	Октобар	Новембар	Децембар
91BA 91W0 9530 9180 91M0 91EO 91L0 9410	10 година												
6210 6230 6130	три године												
7140	три године												
8210	три												

	године												

У табели 33. је наведена динамика и временски период праћења за наведен типове станишта. Мониторинг шумских типова станишта треба спроводити у 10 годишњим интервалима у складу са досадашњим начином управљања.

Мониторинг врста

У погледу мониторинга врста постоји проблем приликом дефинисања локалитета и самог протокола услед недостатка података. У том погледу биће значајно испуњавање одређених мера управљања у погледу истраживања. На тај начин један од резултата може бити успостављање основе за мониторинг и одабир одговарајућих локалитета и параметара који ће се пратити.

За све врсте које су везана за водена станишта урадиће се процена морфолошких, хемијских својстава воде према одговарјућим методама .

Табела 34 . Динамика праћења стања врста

Врста	**Динамика**	**параметри**	**Локалитет**
Ursus arctos	годишње	1.број индивидуа 2.тренд популације 3.старосна и полна структура	Козје стене, Маказе,Звезда, Шљивовица
Canis lupus	годишње	1.број индивидуа 2.тренд популације	НП Тара
Rupicapra rupicapra balcanica-	годишње	1.број индивидуа 2.тренд популације 3.старосна и полна структура	Цанићи, Перидо, Бадањ
Lutra lutra	Годишње/ три године	1.број индивидуа 2.тренд популације	Батурски рзав,Рача,
Rhinolophus ferrumequinum	три године	1.број индивидуа 2.тренд популације	1.Клисура Раче
Myotis blythi	три године	1.број индивидуа 2.тренд популације	Неопходна претходна истраживања
Hucho hucho	5 година	1.тренд популације	Перућачко језеро
Cobitis elongata	5 година	1.тренд популације	Перућачко језеро
Rutilus pigus-плотица	5 година	1.тренд популације	Перућачко језеро
Bombina variegata	годишње	1.број индивидуа 2.старосне групе	Батура, Звезда, Јокићи
Euphydryas maturna	три године	1.број индивидуа 2.промене у	Клисура Дервенте, Перућац и Седаљка

		стаништима	
Euphydryas aurinia	три године	1.број индивидуа 2.промене у стаништима	Калуђерске баре, Предов крст, Јасиковице, Врањак
Lycaena dispar	три године	1.број индивидуа 2.промене у стаништима	Јасиковице, манастир рача, Седаљка
Austropotamobius torrentium	годишње	1.број индивидуа 2.тренд популације	Јаревац, Караклијски рзав, Галинска река

9. УЧЕШЋЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

У израду плана неопходно је укључити известан број идентификованих кључних актера. Јавна расправа је процес који може да обезбеди учешће свих заинтересованих страна . На тај начин могу бити дати препоруке и сугестије које се могу укључити у план.

Нацрт плана биће доступан и у електронској форми, а јавност и остали заинтересовани појединци могу дати своје мишљење у вези са предложеним циљевима, мерама и активностима.

Током процеса даље израде плана посебно ће бити посвећена пажња управо комуникацији и идентфикацији евентуалних конфликата и проблема које би требало ускладити са потребама осталих кључних актера. У том смислу успостављање радне групе која би редовно била укључена у читав процес укључујући и имплементацију плана је од великог значаја.

План ће бити представљен и у локалним медијима. Посебна пажња ће се усмерити ка едукацији локалног становништва, посебно деце и спровођење радионица где би се упознали са програмом НАТУРА 2000. Све наведене активности доприносе повећању нивоа транспарентости и омогућавају већу подршку за даље спровођење плана.

10. ПРИМЕНА МЕРА

У складу са тренутним оквирима управљања и ситуацијом подручју потенцијалног и будућег подручја Натура 2000 на простору НП "Тара" одговорности у погледу имплементације мера плана распоређене су по секторима на следећи начин:

ОПШТЕ

ЈП"Национални парк Тара"
Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања
Завод за заштиту природе

ЗАШТИТА И ИСТРАЖИВАЊА

ЈП"Национални парк Тара"
Завод за заштиту природе

ШУМАРСТВО

ЈП"Национални парк Тара"

ПАШЊАЦИ И ЛИВАДЕ

ЈП"Национални парк Тара"

ЕДУКАЦИЈА И ПРОМОЦИЈА

ЈП"Национални парк Тара"
Завод за заштиту природе

САРАДЊА

ЈП"Национални парк Тара"

РИБАРСТВО

ЈП"Национални парк Тара"

ФИНАНСИРАЊЕ

ЈП"Национални парк Тара"
Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Национални и европски фондови

11. ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Публикације, радови:

1. Блаженчић,Ј., Ранђеловић,В., Буторац,Б., Вукојичић,С., Златковић,Б., Жуковец, Д., Ћалић,И., Павићевић,Д. и Лакушић, Д.: **Станишта Србије Приручник са описима и основним подацима**, Институт за Ботанику и Ботаничка Башта "Јевремовац"Биолошки факултет, Универзитет у Београду. Београд. 2005

1. Гајић, М. ,Којић , М., Караџић,Д,(1992) : **Вегетација Националог парка Тара.** Бајина **Башта**
2. Гајић,М.(1989)**: Флора Националног парка Тара**. Бајина Башта, Београд

3. Franz Streissl & Walter Hödl(2002):**Habitat and shelter requirements of the stone crayfish,*Austropotamobius torrentium* Schrank . *Hydrobiologia* 477: 195–199, 2002. Denmark**
4. Lovari S & Locati M (1986) **Seasonal habitat selection and group size of the Abruzzo chamois.** Bollettino di Zoologia 53: 73 – 78.
5. L.Anna, Carranza,M.A.,Cianfranni,C, D'Alessandro,E., Bonesi,L., Di Marzio,P., Minotti,M. Reggiani,G.(2009):***Lutra lutra* population expansion:assessing habitat suitability and connectivity in southern Italy.**Folia Zool. – 58(3): 309–326
6. Јовановић С.,Јовановић-Дуњић,Р.,(1991): **Преглед Заједница ливада, пашњака и планинских тресава на подручју Националног парка Тара**. Гласник Института за ботанику и ботаничке баште Универзитета у Београду Том XXIII. Београд

Документа и закони:

7. Европска комисија (1997). **Natura 2000 Стандардни образац (EU 15 верзија)**, Службени гласник l број Л 107 – Април 24.1997.
8. **Ловна основа ловишта "Тара" за период од 1.04 2007 – 31.03. 2017 године**, ЈП"НП Тара",Бајина Башта.2006.
9. **Општа основа за газдовање шумама за "Национални парк Тара",**ЈП"НП Тара", Београд.2002.
10. Савет европске заједнице (1992). **Директива 92/43/EEC од 21. маја 1992. о заштити природних станишта о дивље фауне и флоре** http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

11. **Средњорочни програм унапређења рибарства на подручју Националног парка „Тара" за период 2008. – 2012. година**. Бајина Башта
12. **Стручна основа за израду Закона о Националном парку Тара**, Завод за заштиту природе Србије .2011.

12. АДРЕСЕ

1. ЈП “ Национални парк Тара”

Миленка Топаловића бр. 3,

31250 Бајина Башта

web: www.nptara.rs

Тел.факс: +381 31 863-644

e-mail: office@nptara.rs

2. Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања

Омладинских бригада 11, 11000 Београд

Тел: 011/36-17-717, Факс: 36-17-722

3. Завод за заштиту природе Србије

Др Ивана Рибара 91

11070 Нови Београд

тел: +38111/2093-801; 2093-802

факс: +38111/2093-867

email: beograd@zzps.rs

АНЕКС 1. Објашњења кодова утицаја и активности са великим интезитетом на подручје

A03.02 košenje livada

A03.03 napuštanje poseda/odsustvo košenja

A04.02.05 ispaša stoke

A04.03 nedostatak ispaše

A05.03 slab uzgoj životinja

A06.01.02 neintenzivna proizvodnja useva

A06.02.02 neintenzivno korišćenje ostalih šumskih proizvoda

B01.01 pošumljavanje na otvorenom (autohtone vrste)

B02.01.01 pošumljavanje (autohtone vrste)

B02.04 uklanjanje mrtvih I odumirućih stabala

B02.05 neintenzivna drvna proizvodnja (ostavljanje mrtvih I odumirućih stabala)

C01.01 pozajmišta peska I šljunka

C01.01.01 pozajmišta peska I šljunka

D01.01 biciklističke I šetne staze

D01.02 putevi

D01.03 parkirališta I auto parkovi

D01.06 tunel

D02.01 elektro I telefonski vodovi

D02.01.02 podzemni elektro I telefonski vodovi

D02.03 predajnici I antene

E01.03 rasuta naselja

E02.03 industrijska I druga komercijalna područja

E03.01 otpad iz domaćinstava I vikendica

E04.02 vojne zgrade I konstrukcije u pejzažu

E06.02 obnavljanje I rekonstrukcija objekata

F01.01 proizvodnja ribe u ribnjacima

F02.03.01 pecanje ribe

F03.01 lov divljači

F03.02.04 kontrola predatora

F04.02.01 postavljanje zamki

F04.02.02 hvatanje životinja

G01.02 šetanje, jahanje I vožnja nemororizovanih vozila

G01.03 vožnja mororizovanih vozila

G01.03.01 uobičajena vožnja mororizovanih vozila

G01.04 planinarenje, penjanje po stenama I speleologija

G01.05 paraglajding, spuštanje balonom…

G02.07 sportski tereni

G05.01 gaženje, preterano

G05.06 uklanjanje drveća radi javne bezbednosti I drveća pored puta

G05.09 ograde I ograđivanje poseda

H01.08 zagađivanje površinskih voda zbog otpadnih voda iz domaćinstava

H01.09 zagađivanje površinskih voda zbog otpada iz dugih izvora

H02.08 zagađivanje površinskih voda zbog urbanog korišćenja zemljišta

H05.01 smeće I čvrsti otpad

I01 invazivne neautohtone vrste

J02.05.04 rezervoari vode

J02.05.05 male hidroelektrane

J02.06.02 korišćenje površinskih voda za javno snabdevanje

J02.06.05 korišćenje površinskih voda za ribnjake

J02.06. korišćenje površinskih voda za javno snabdevanje

J02.07.02 06 korišćenje površinskih voda za hidroenergiju

J03.02.02 smanjivanje površinskih vodenih ekosistema

J03.03 smanjivanje površinskih vodenih ekosistema zbog erozije

K01.01 erozija

K02.01promena sastava vrsta (sukcesija)

L05 klizišta

L09 požari

АНЕКС 2. Објашњења кодова осталих активност са средњим/ниским утицајем на подручје

A06.02.02- non-intensive perennial non-timber crops	G05.01- Trampling, overuse,
A06.01.02- non- intensive annual crops for food production	G01.04- mountaineering, rock climbing, speleology
B01.01- forest planting on open ground (native trees)	G01.05- gliding, delta plane, paragliding, ballooning
B02.04- removal of dead and dying trees	G05.06- tree surgery, felling for public safety, removal of roadside trees
C01.01.01- sand and gravel quarries	G05.09- fences, fencing
D01.01- paths, tracks, cycling tracks	I01- invasive non-native species
D01.03- car parcs and parking areas	J02.05.04- reservoirs
D01.06- tunnel	J02.05.05- small hydropower projects, weirs
D02.01- electricity and phone lines	J02.06.02- surface water abstractions for public water supply
D02.03- communication masts and antennas	J02.06.05- surface water abstractions by fish farms
F02.03.01- bait digging / collection	J02.06.06- surface water abstractions by hydro-energy
F03.01- Hunting	J02.07.02- groundwater abstractions for public water supply
F03.02.04- predator control	
F04.02.01- hand raking	
F04.02.02- hand collection	A04.02.05- non intensive mixed animal grazing
G01.03.01- regular motorized driving	B02.01.01- forest replanting (native trees)
G02.07- sports pitch	G01.02- walking, horseriding and non-motorised vehicles